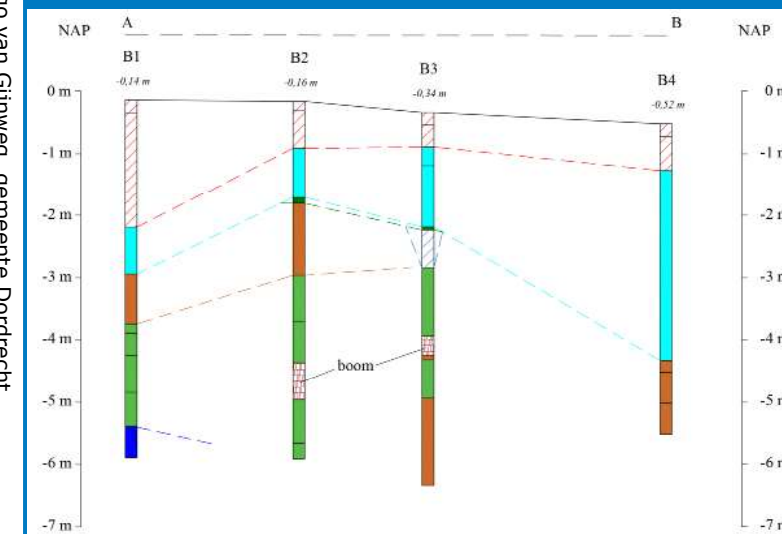
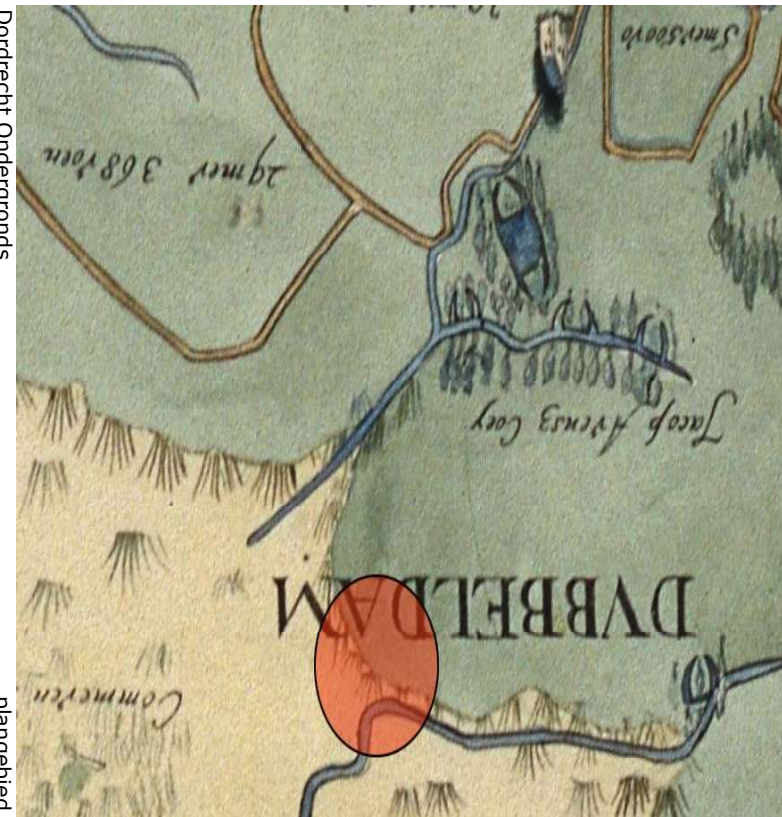

Plangebied S.M. Hugo van Gijnweg, Dordrecht

Een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend, inventariserend veldonderzoek door middel van boringen

M.C. Dorst
2026

Vakteam Erfgoed /
Archeologie

Gemeente Dordrecht
Spuiboulevard 300
Postbus 8
3300 AA Dordrecht
www.dordrecht.nl/archeologie

Dordrecht Ondergronds 167

**Plangebied S.M. Hugo van
Gijnweg,
gemeente Dordrecht**

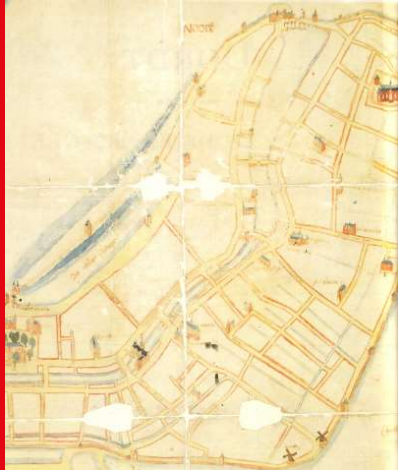
Een archeologisch bureauonderzoek en een
verkennend, inventariserend veldonderzoek
door middel van boringen

M.C. Dorst

2026

Gemeente Dordrecht
Vakteam Erfgoed/Archeologie

Colofon

ISSN: 1876-2379
Tekst: M.C. Dorst
Inhoudelijke toetsing: J. Hoevenberg
Redactie: J. Hoevenberg
Afbeeldingen: Gemeente Dordrecht, Vakteam Erfgoed/Archeologie, tenzij anders vermeld
Vormgeving: M.C. Dorst
Drukwerk: n.v.t.
Uitgave: Gemeente Dordrecht, januari 2026

Gemeente Dordrecht, Domein ROB (Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer)
Cluster Ruimtelijke Strategie & Beleid / Vakteam Erfgoed / Team Archeologie
P: Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
T: (078) 7708223
E: monarch@dordrecht.nl
W: www.dordrecht.nl/archeologie.nl / www.facebook.com/DordrechtOndergronds

© Gemeente Dordrecht, 2026

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

1 Inleiding en onderzoekskader	5
1.1 Onderzoekskader	5
1.2 Administratieve gegevens	5
1.3 Samenvatting resultaten onderzoek	6
2. Gegevens plan- en onderzoeksgebied	7
2.1 Plangebied, te onderzoeken deel en huidig grondgebruik	7
2.2 Geplande werkzaamheden	8
3. Bureauonderzoek	9
3.1 Geologie, landschapontwikkeling en bewoningsgeschiedenis voor 1421	9
3.2 Bewoningsgeschiedenis na 1421	19
3.3 Archeologische verwachting	23
4. Doel en vraagstellingen	25
5. Veldwerk	27
5.1 Methoden	27
5.2 Onderzoeksresultaten	28
5.2.1 Bodemopbouw	28
5.2.2 Archeologie	30
6. Samenvatting, conclusies en aanbeveling	31
Bronnen	35
Bijlage 1: boorbeschrijvingen	37

De ligging van het onderzoeksgebied op een luchtfoto uit de periode 1975-1979 (rood) (RAD inventarisnr. 552_760141, bewerkt door Dorst 2026).

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Op 6 oktober 2025 is in het plangebied S.M. Hugo van Gijnweg in de gemeente Dordrecht een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Dit gebeurde in het kader van de aanleg van een nieuw kabel- en leidingtracé en een kolkverplaatsing, waarbij de bodem tot 1,5 m – mv verstoord zal worden.

Het plangebied ligt in de wijk Crabbehof en aangezien de graafwerkzaamheden dieper reikten dan de vrijstellingsgrens van 1 m – mv is archeologisch onderzoek verplicht gesteld.

Op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Dordrecht geldt voor het gebied een hoge verwachting op aanwezigheid van archeologische resten uit de Late Middeleeuwen tot 1421.

In opdracht van het Ingenieursbureau Drechtsteden is door het vakteam erfgoed van de gemeente Dordrecht een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Als onderzoek is een opgraving, variant archeologische begeleiding geadviseerd voor het noordelijk deel van het tracé.¹ In overleg met bevoegd gezag (de adviseur) is besloten in dat tracé toch eerst een aantal verkennende, inventariserende boringen te zetten om het te begeleiden deel (mogelijk) te beperken.

Het doel van dit booronderzoek was het documenteren van de aard en diepteligging van het verdrinken landschap van vóór 1421. Dit document betreft de rapportage van de resultaten van het veldwerk. Voorafgaand aan het veldwerk is een bureauonderzoek uitgevoerd op basis waarvan een archeologische verwachting is opgesteld.

1.2 Administratieve gegevens

Aard onderzoek:	Bureauonderzoek en verkennend, inventariserend onderzoek door middel van boringen (protocol 4003, BRL 4000, v 4.2)
Projectcode:	DDT 2025-11
ARCHIS:	Onderzoeksmeldingsnummer 5842606001
Periode:	Late Middeleeuwen tot 1421
Datum onderzoek:	6 oktober 2025
Gemeente/wijk:	Dordrecht/Crabbehof
Straat:	S.M. Hugo van Gijnweg
Provincie:	Zuid-Holland
Kaartblad:	44A
RD-coördinaten:	Noord: 105.337/423.365, Zuid: 105.386/423.155
Opdrachtgever:	Gemeente Dordrecht, Ruimtelijk Beheer
Contactpersoon:	dhr. GJ van Oost, projectleider openbare ruimte
Uitvoerder(s):	Gemeente Dordrecht, Vakteam Erfgoed/Archeologie
Medewerker:	dhr. M.C. Dorst (senior KNA-archeoloog, actornr. 44280884)
Bevoegde overheid:	Gemeente Dordrecht
Autorisatie onderzoek:	S. Langenberg (clustermanager Ruimtelijke Strategie & Beleid)
Autorisatie rapport:	mevr. J. Hoevenberg (senior KNA-archeoloog, actornr. 59356510)
Status rapport:	door bevoegd gezag goedgekeurde definitieve versie, d.d. 19-1-2026
Archivering:	Digitaal: Archief Vakteam Erfgoed/archeologie E-depot Nederlandse Archeologie http://www.dans.knaw.nl Analoog: Archief Dordrechts Museum/Stadsdepot gemeente Dordrecht

1 Conform het gemeentelijk advies archeologie 25A027, J. Hoevenberg, d.d. 18-2-2025.

1.3. Samenvatting resultaten onderzoek

In het onderzoeksgebied is een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hierbij is vastgesteld dat het geërodeerde, verdrongen pre-1421 landschap aanwezig is vanaf 155 cm -mv (170 cm – NAP). De geplande verstoringsdiepte voor deze bodemingreep is 1,5 m - mv. Het oude landschap waarvoor de hogere archeologische verwachting geldt, wordt dus niet bedreigt. Verder zijn er geen directe aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische waarden in de ondergrond. Daarom is aanbevolen om de werkzaamheden zonder aanvullend, archeologisch onderzoek te laten uitvoeren.

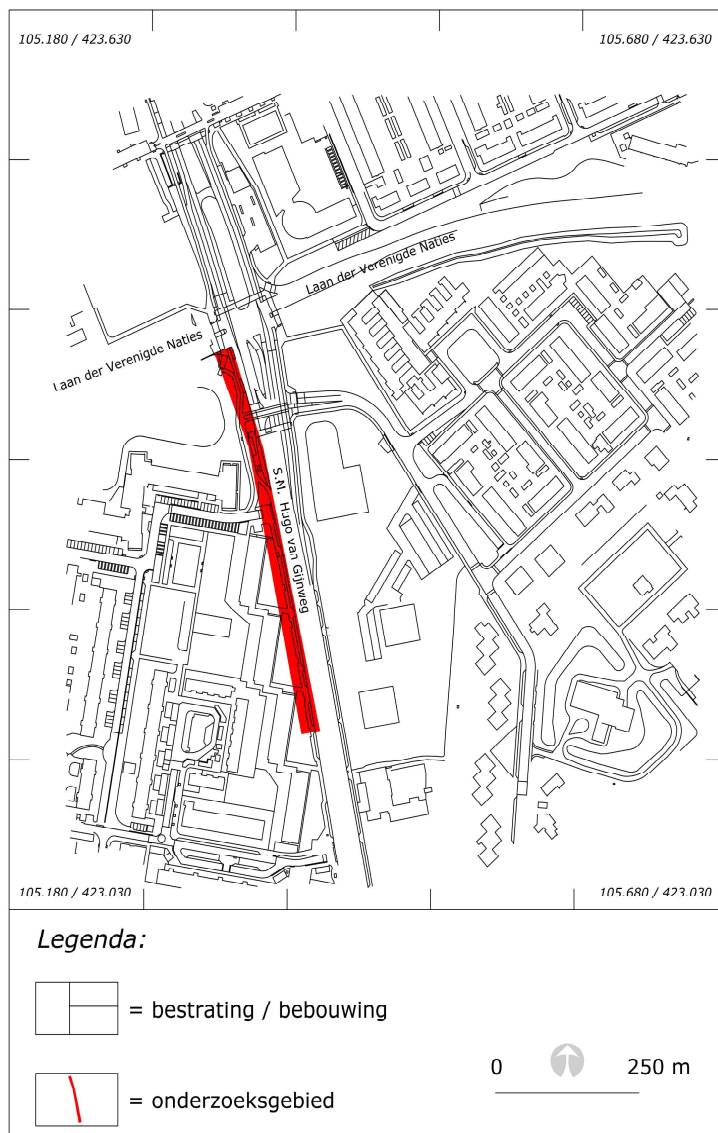
2. Gegevens plan- en onderzoeksgebied

2.1 Plangebied, te onderzoeken deel en huidig grondgebruik

Het plangebied betreft een strook grond parallel aan het noordelijke deel van de S.M. Hugo van Gijnweg (afb. 1 en 2). Het nieuw beoogde tracé betreft de westelijke stoep langs de deze wegen een deel van de ten westen hiervan gelegen groenzone. Dit deel heeft een lengte van circa 263 m en het heeft een breedte van circa 2 m. De hoogte van het maaiveld ligt hier in het zuiden op circa 0,53 m – NAP en in het noorden op circa 0,15 m – NAP.

Afb. 1. De ligging van het plan- en onderzoeksgebied S.M. Hugo van Gijnweg in Dordrecht (rood) (Dorst 2025, vakteam erfgoed).

Afb. 2. De ligging van het plan- en onderzoeksgebied S.M. Hugo van Gijnweg in detail (Dorst 2025, vakteam erfgoed).

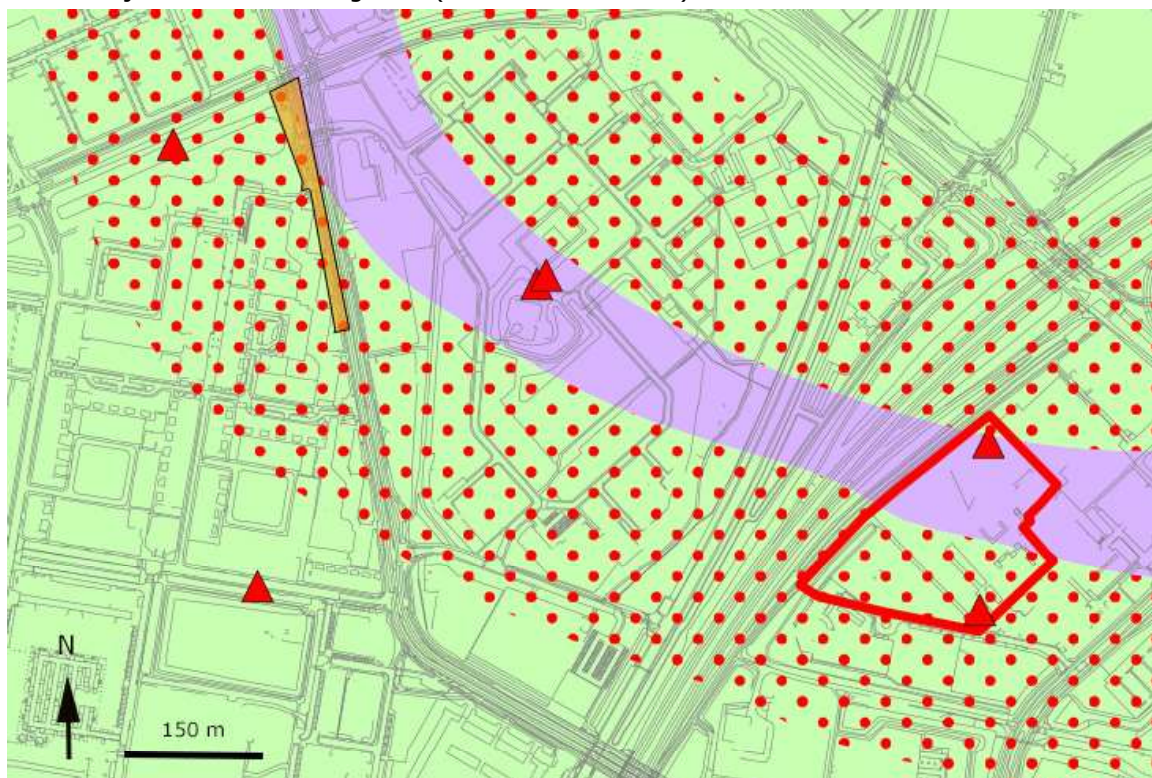
2.2 Geplande werkzaamheden

Aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de aanleg van nieuwe kabels- en leidingen voor en door Stedin en Evides waarbij ook kolken verplaatst zullen worden. Binnen het onderzoeksgebied zal hiervoor tot een diepte van 1,5 m – mv worden gegraven.

3. Bureauonderzoek

3.1. Geologie, landschappelijke ontwikkeling en bewoningsgeschiedenis vóór 1421

Zoals op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente (2009) is aangegeven, zijn er in het plangebied geen rivierduinen en oudere stroomgordels te verwachten (afb. 3). Vanaf het begin van het Holoceen, ca. 9800 voor Chr. was door de stijgende grondwaterspiegel sprake van intensieve veengroei. Er was hier sprake van een uitgestrekt veenmoeras. Vanaf het Neolithicum-Bronstijd sneden zich enkele grote rivieren hierin die vanuit het oosten in westelijke richting stroomden. Het gaat om de Uitwijkse Stroomgordel (4650-4200 voor Chr.) en de Zwijndrechtse Stroomgordel (2550-500 voor Chr.).

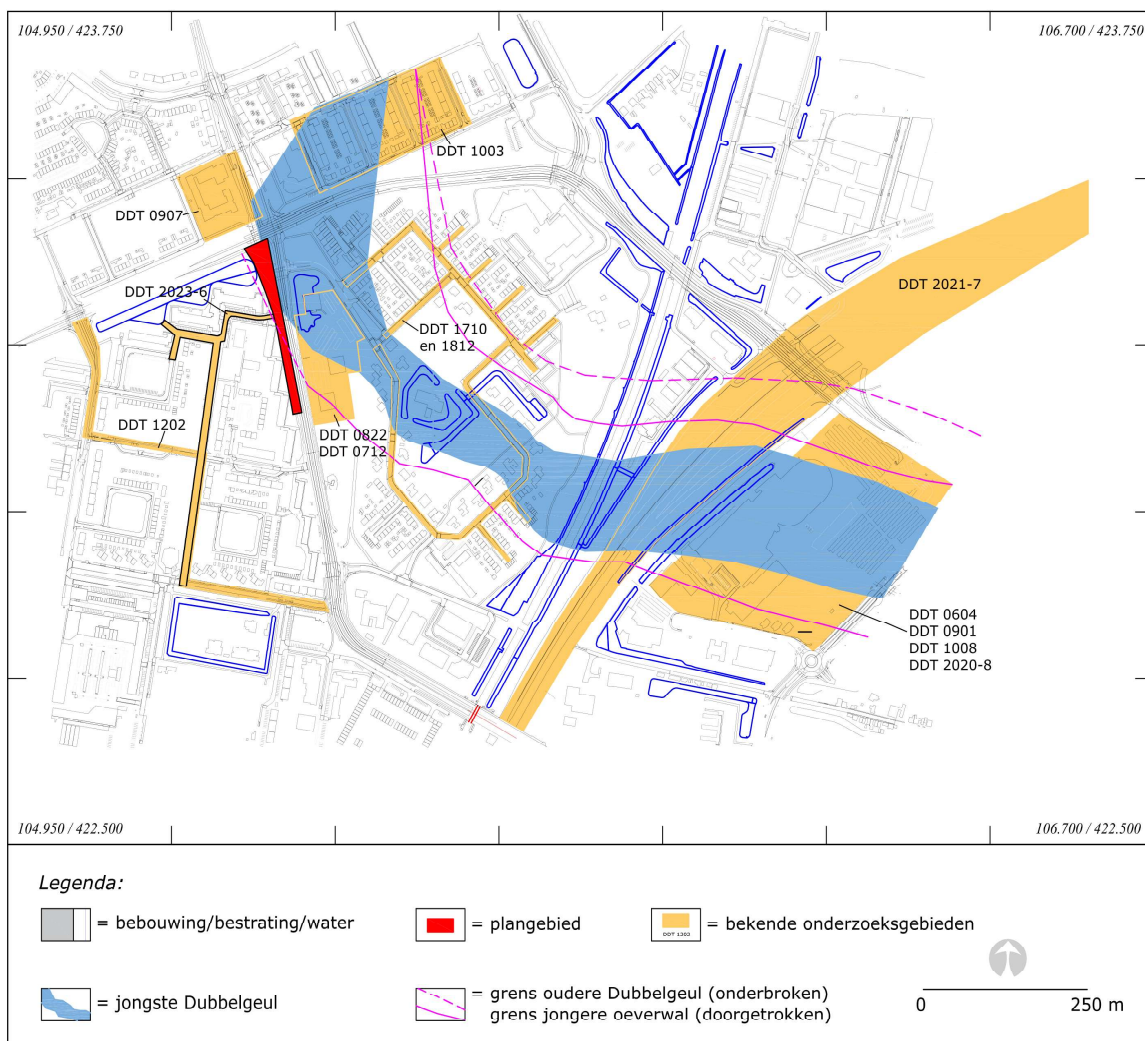

Afb. 3. Het onderzoeksgebied (oranje) weergegeven op een uitsnede van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Dordrecht (De Boer, Rietkerk, Schenk & Jansen, 2009, kaartbijlage 3, bewerkt door Dorst, 2025). De locatie ligt grotendeels direct ten zuidwesten van de Dubbelstroomgordel, maar in het uiterste noorden ook deels erin (paars). In rood gestippeld is de zone aangegeven waarbinnen mogelijk ook nog afzettingen of oevers van deze stroomgordel aanwezig kunnen zijn.

Gedurende (vermoedelijk) het begin van de IJzertijd (800-500 voor Chr.) veranderde het landschap. Vanuit het oosten snijdt zich ten noorden van het onderzoeksgebied een nieuwe rivier in het veenmoeras; de Waal/Merwede. Ten zuiden van het onderzoeksgebied ontstond de Romeins-Middeleeuwse Maas² en ter hoogte van het onderzoeksgebied de rivier de Dubbel. Beide stroomgordels zijn ontstaan uit de (bovengenoemde) oudere stroomgordels, dus het is moeilijk om een startdatering voor beide te geven. Voor de Dubbel is deze wel vrij goed bekend; op circa 700 m ten zuidoosten is in 2021 een booronderzoek uitgevoerd langs de N3 waarbij de Dubbel-stroomgordel gedocumenteerd is en waarbij door middel van ¹⁴C-analyse

² De later nog watervoerende restanten van deze rivier zijn in recente tijden en tot op heden aangeduid als "het Oude Maasje". In de rapporten van het vakteam erfgoed van de gemeente Dordrecht van vóór 2020 is deze rivier altijd onder deze naam vermeld. Vanaf 2020 wordt deze als "Romeins-Middeleeuwse Maas" aangegeven. Deze benaming is beter en voorkomt verwarring ten aanzien van de, nu nog aanwezige doorbraak tussen de Waal/Merwede en de Dubbel die bekend staat als de Oude Maas.

ook de verschillende rivierafzettingen zijn gedateerd (afb. 5, DDT 2021-7).³ Uit dit onderzoek bleek dat de Dubbelgeul zich hier vanaf haar ontstaan in zuidelijke richting heeft verlegd; de noordelijke oeverzone bestaat dieper gelegen uit oudere geulafzettingen met daarop jongere oeverwalafzettingen. De datering van de initiële geul is onduidelijk, maar gezien de aanwezigheid van een dik pakket oeverwalafzettingen en het hierop gelegen veenpakket uit de Midden-Bronstijd, zal de ontstaansperiode van de Dubbel liggen in de periode Neolithicum – Vroege Bronstijd (5300-1800 vóór Chr.). De noordelijke, jongere oeverwalafzettingen kunnen, op basis van de ¹⁴C-datering, al in de periode Midden/Late Bronstijd – Vroege/Midden IJzertijd bewoond zijn geweest. Dit is tijdens een archeologische begeleiding op de, circa 1,3 km ten noordwesten hiervan gelegen, vindplaats Componistenbuurt recentelijk ook bewezen: hier is in op de zuidelijke oeverwal van de Dubbel één paaltje (uit een rij/cluster) aangetroffen dat uit de Late Bronstijd dateert (dateren).⁴ Op basis van verschillende onderzoeken rondom het plangebied is de stroomgordel van de Dubbel in dit gebied al vrij nauwkeurig in kaart gebracht. Het is dus redelijk goed duidelijk waar de oudere geul-/oeverwalafzettingen aanwezig zijn en waar de jongste geul van deze rivier stroomde (afb. 4). Hieronder zullen de verschillende, bekende onderzoekslocaties worden besproken waarbij de specifieke bodemopbouw en ouderdom van de afzettingen van de Dubbelstroomgordel worden vermeld.

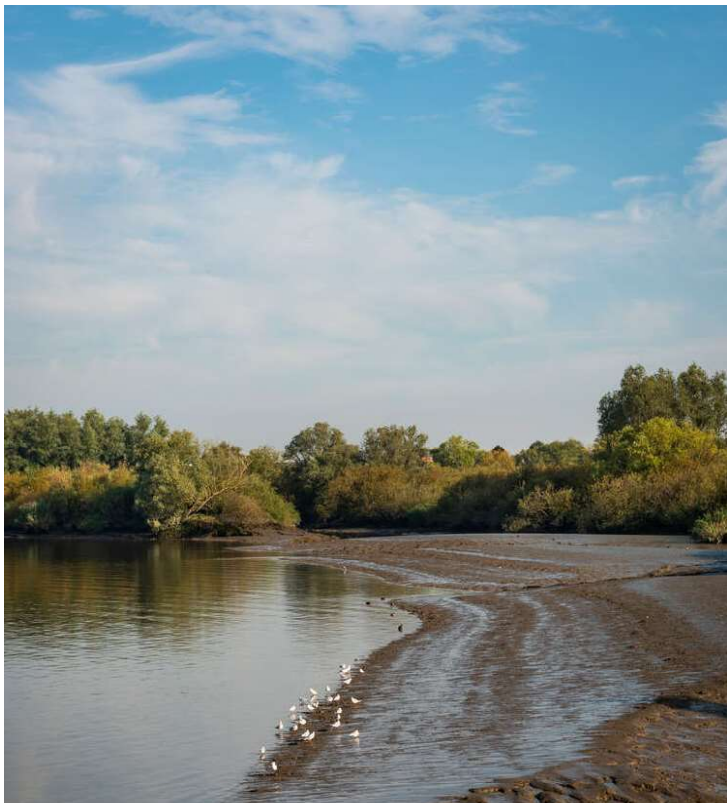
Afb. 4. Het onderzoeksgebied weergegeven op een kadastrale kaart (rood) met daarom heen de bekende, archeologische onderzoekslocaties uit het verleden (okergeel). De DDT-codes verwijzen naar de gemeentelijke projectnummers, de bijbehorende Archis-nummers zijn genoemd in de voetnoten van de lopende tekst. Op basis van deze onderzoeken is de oriëntatie van de Dubbelgeul en haar oeverwallen gereconstrueerd (Dorst 2025, vakteam erfgoed).

³ Dorst 2021, projectcode DDT 2021-7, Archis onderzoeksmeldingsnummer 5098062100.

⁴ Dorst, in prep. Dordrecht projectcode DDT 2023-7, begeleiding riooltracé. Datering 898 – 819 Cal.BCE (95,45).

Op circa 800 m ten zuidoosten van het plangebied ligt de vindplaats Gezondheidspark. Op deze locatie zijn al verschillende opgravingen uitgevoerd. De vindplaats is ook gelegen op de zuidelijk oeverwal van de Dubbel en de oudste bewoning dateert hier uit de Vroege en Midden IJzertijd en de Romeinse periode. Deze oudste vindplaats is in 2010 onderzocht door middel van een proefsleuvenonderzoek en in de winter van 2020 geheel opgegraven (afb. 5, DDT 2008 en DDT 2020-8).⁵

De IJzertijd/Romeinse periode-vindplaats bestaat uit een gevarieerd sporen- en vondstencomplex dat ligt in het lagergelegen deel van de oeverzone tussen de rivieren het hoger gelegen deel van de oeverwal. Deze zone stond onder invloed van het getij vrijwel permanent/regelmatig onder water (afb. 5).

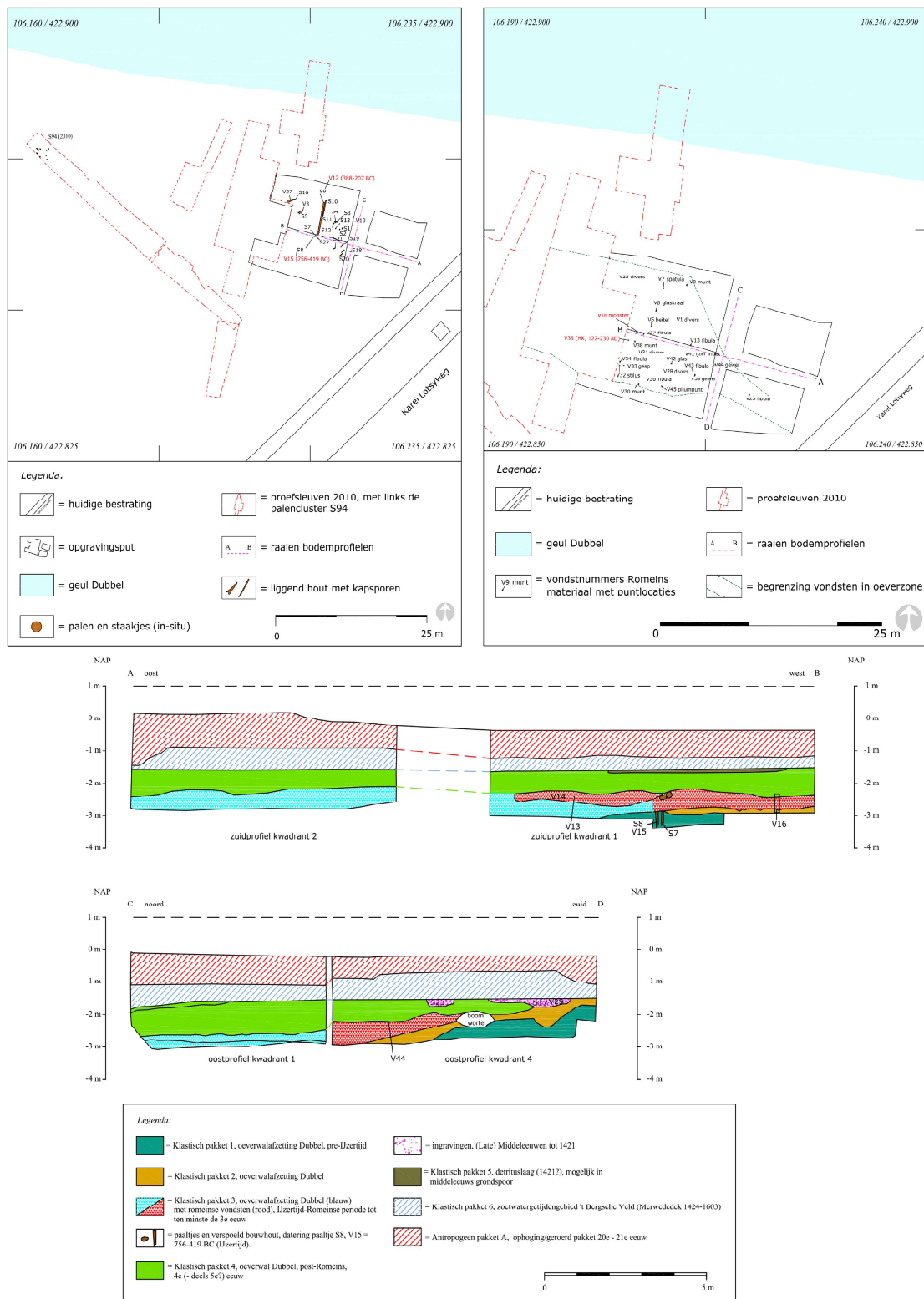
Afb. 5. Een voorbeeld van een slikkige getijdenzone in de Scheldemonding ter hoogte van Sint-Amands Scheldekaai in (België). De onbegroeide, oeverzone die afwisselend bij eb- en vloed droogvalt en onderwater staat, is vergelijkbaar met de zone van de Dubbel waar het Romeinse-/middeleeuwse vondstmateriaal is gevonden (Foto: Mie de Backer, 2022).⁶

De sporen uit de IJzertijd bestaan uit 14 *in-situ* paaltjes/staken en vier stuks bewerkt *ex-situ* houtwerk. Het houtwerk was aanwezig in en op de top van een oudere oeverwalafzetting op een diepte tussen circa 2 en 3 m – NAP (zie afb. 7, Klastisch pakket 3). Daarnaast zijn er (binnen het hier ook aanwezige Romeinse vondstcomplex) vijf scherven gevonden die uit de IJzertijd dateren. In theorie kunnen ze ook nog uit de 1^e eeuw (tot ca. 69-70 ná Chr.) dateren; tot deze periode wordt er in de Romeinse periode nog handgevormd inheems aardewerk in de IJzertijdtraditie gemaakt. Echter, in combinatie met de dateringen van het houtwerk, lijkt een datering van de keramiek in de IJzertijd aannemelijker.

Op (vrijwel) hetzelfde niveau is, in dezelfde natte getijden- en oeverzone, een vondstcomplex uit de Romeinse periode tussen de 1^e en 3^e eeuw aangetroffen. Het IJzertijd en Romeinse vondstmateriaal en bijbehorende sporen bevinden zich in dezelfde geologische afzetting (afb. 6).

⁵ Proefsleuvenonderzoek: Dorst & Bosman 2013 (DDT 1008, Archis zaaknr. 2377150100), Opgraving: Dorst & Bosman 2022, (DDT 2020-8, Archis OZ-meldingsnr. 4904934100).

⁶ Toestemming voor gebruik, d.d. 25-5-2022. Mevr. De Backer, zelfstandig fotograaf en opleidingshoofd fotografie bij Karel de Grote Hogeschool te Antwerpen. E-mail: mie@peek-a-boo.be

Afb. 6. Boven links: een overzicht van de sporen uit de IJertijd op de locatie Gezondheidspark West-Mid-denzone, vindplaats 1. Deze bevinden zich circa 20 m ten zuiden van de geul van de Dubbel (uit: Dorst & Bosman 2022, afb. 12).

Boven rechts: de vondstverspreiding van het vondstcomplex uit de Romeinse tijd op deze vindplaats (uit: Dorst & Bosman 2022, afb. 18).

Onder: twee geo-archeologisch geïnterpreteerde bodemprofielen over deze vindplaats; boven in de lengterichting en onder het profiel haaks op de Dubbelgeul, zie profielraaien aangegeven in vlaktekeningen erboven, A-B en C-D (uit: Dorst & Bosman 2022, afb. 8).

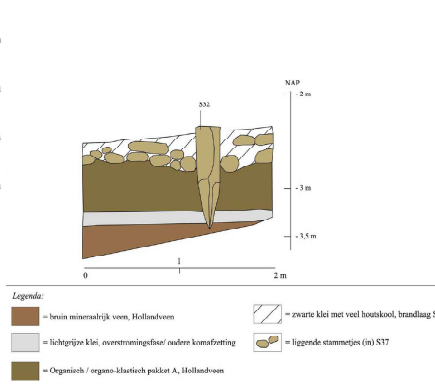
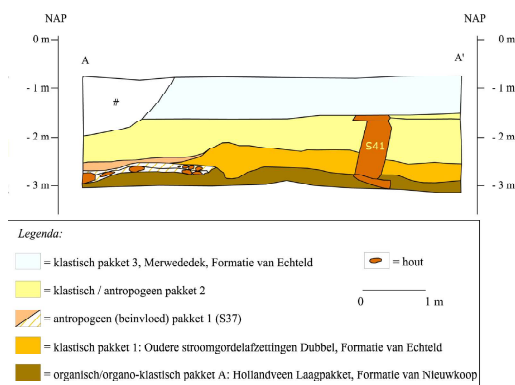
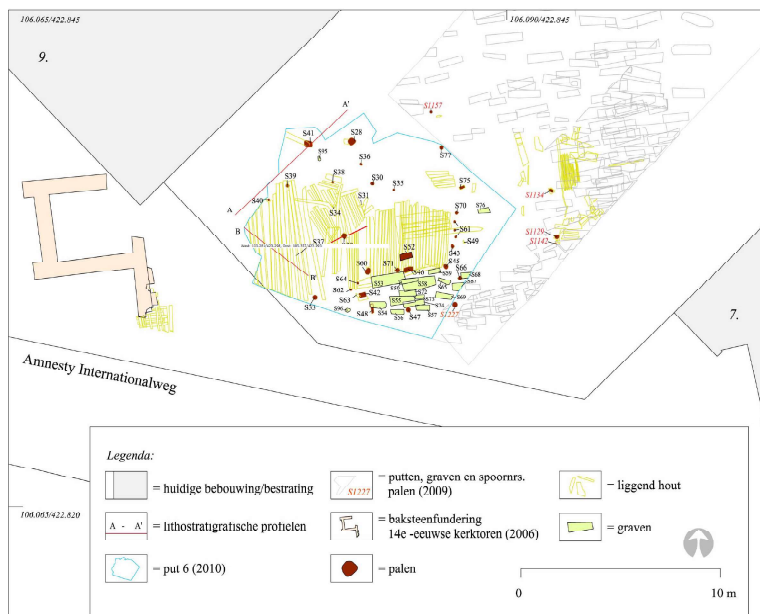
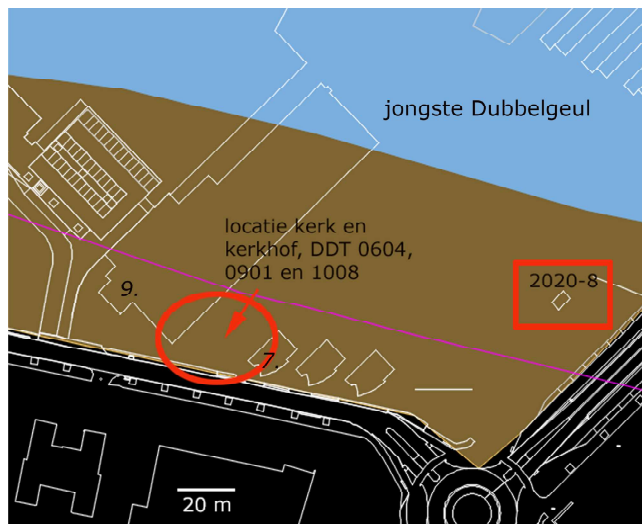
Deze getijden-oeverwalafzetting met archeologische materiaal uit de IJzertijd-Romeinse periode heeft een dikte tussen 10 en 60 cm. Het Romeinse vondstcomplex dateert uit de 1^e – 3^e eeuw en omvat een brede variatie aan materiaalgroepen: veel fragmenten bouwmaterialen zoals dak- en vloertegels, keramiek serviesgoed, metalen voorwerpen waaronder gereedschap, munten, sieraden, een wapen (*pilum*), glaswerk (fles, kraal), een leren schoen en veel dierlijk botmateriaal. Hoe de aangetroffen vondsten in deze zone zijn geraakt, is niet zonder meer duidelijk. Aangezien het zowel afval betreft als ook bruikbaar gereedschap, sieraden en munten, zal het waarschijnlijk een combinatie zijn geweest van stort en verlies. De aard van het vondstcomplex wijst op een (geheel geromaniseerd) huishouden. Het is aannemelijk dat er op het hogere, en hier geheel geërodeerde deel van de oeverwal, een gebouw (huis/villa?) heeft gestaan. Aangezien het hoogste deel van de oeverwal sterk is geërodeerd door met name het water van het Bergsche Veld (1425-1603), zullen de funderingen hiervan niet meer aanwezig zijn. Het Romeinse vondstcomplex in de lagere oever-/getijdenzone kan (deels) ontstaan zijn omdat hier bijvoorbeeld een laad- en losplek voor rivierschepen met platte bodems lag. Mogelijk is op deze locatie sprake van bewoningscontinuïteit vanaf tenminste de Romeinse periode. Op dezelfde zuidelijke oeverwal is circa 100 m ten westen van de Romeinse vindplaats een inhumatiegraf uit de Vroege Middeleeuwen (Merovingische periode, 416 en 540 cal. AD opgegraven.⁷ Deze lag in het latere kerkhof van het laatmiddeleeuwse kerkdorp Wolbrantskerke/Kruiskerke. De oudste, houten kerk dateert uit de periode 1025 - 1028, maar in deze constructie waren zware, houten palen/boomstammen uit de 8^e – 9^e eeuw hergebruikt (afb. 5, DDT 0901, DDT 1008).⁸

De vermoedelijk kleinschalige bewoning gedurende de Vroege Middeleeuwen op deze locatie veranderde vanaf het begin van de 11^e eeuw. Indien er op deze locatie, ter hoogte van de Amnesty Internationalweg 7, al een klein gebouw (kapel/kerk?) stond, dan wordt deze in de periode 1018-1028 vervangen door een kleine houten kerk. Deze stond op een lage, opgeworpen heuvel op de overgang van de hogere oeverwal naar het daarachter gelegen, zuidelijke en lagere komgebied. Rondom het kerkje lag een kerkhof (afb. 7, midden). Tussen 1321 en 1350 is de houten kerk (deels?) vervangen door een bakstenen kerk, waarbij de kerkheuvel nogmaals is opgehoogd. Van deze bakstenen kerk was alleen de fundering van de toren en een klein deel van het westwerk namelijk de zuidelijke zijgevel(aanzet) bewaard gebleven. Op basis hiervan kan afgeleid worden dat er een forse mate van erosie van het pre-1421 (cultuur)landschap is opgetreden: een bodempakket van circa 80-100 cm dikte is verdwenen. Het kerkhof werd in de tweede kerkfase (baksteenbouw) uitgebreid en voorzien van een ringsloot. Op het hogere deel van de zuidelijke oeverwal zijn meer sporen van middeleeuws gebruik aangetroffen. Het gaat onder andere om drie duikers die een verbinding vormden tussen de Dubbel en het water in de achterliggende perceelsloten. Het is mogelijk dat hier een lage kade/dijk liep, maar de aanwezigheid hiervan is op deze locatie niet met zekerheid vastgesteld. Daarnaast zijn er op de zuidelijke oeverwal ook sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van gebouwen in deze zone. Er zijn echter geen funderingen of paalsporen aangetroffen. Mogelijk stonden deze gebouwen oorspronkelijk op lage heuvels of op een kade en zijn de sporen grotendeels al geërodeerd. Wel zijn er verschillende palen, staken, beschoeiingen, (mest)kuilen, en sloten aanwezig met een grote hoeveelheid vondsten en huishoudelijk en ambachtelijk afval. Het huishoudelijk afval lag voornamelijk in een ingespoelde laag in de oeverzone van de Dubbelgeul. Alle sporen en vondsten behoren tot het in 1421 verdrongen dorp Wolbrantskerke/Kruiskerke.⁹ Alle middeleeuwse bewoningssporen zijn aanwezig in de zone vanaf de jongste Dubbelgeul tot circa 90 m ten zuiden daarvan. De top van het sterk geërodeerde pre-1421 landschap, hier de ophogingen van de kerkhil, liggen op een diepte van 0,77 m – maaiveld (1,51 m – NAP, afb. 7, onder).

⁷ Groningen University, CIO-analysenummer GrM 25080. Dit graf is al opgegraven in 2006 (Hos & Dorst, 2010, DDT 0604, Archis zaaknr. 2126999100), maar pas in 2020 door middel van C14-analyse gedateerd. De resultaten van de aanvullende analyses van dit skelet zijn besproken in: Dorst & Bosman 2022, (DDT 2020-8, Archis OZ-meldingsnr. 4904934100).

⁸ Dorst & Bosman 2013, 56-61.

⁹ Hos & Dorst 2010 (Dordrecht projectcode DDT 0604, Archis zaaknr. 2126999100), Dorst 2011 (Dordrecht projectcode DDT 0901, Archis zaaknr. 2228029100), Dorst en Bosman 2013 (Dordrecht projectcode DDT 1008, Archis zaaknr. 2377150100).

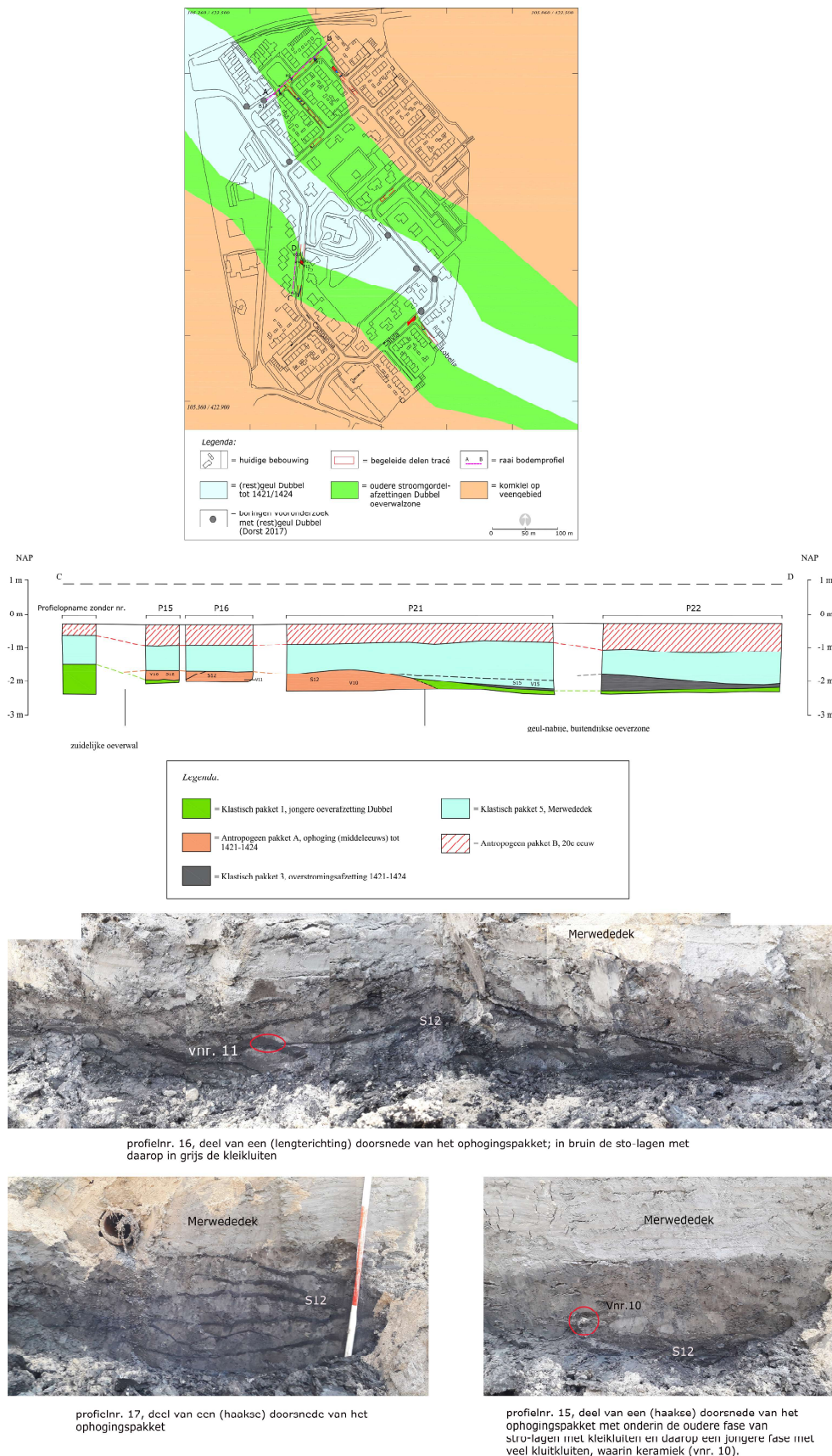
Afb. 7. Boven: de locaties van de Romeinse/IJzertijd vindplaats DDT 2020-8 en de kerk met kerkhof van het middeleeuwse dorp Wolbrantskerke/Kruiskerke (DDT 0604/0901/1008). Deze laatste bevinden zich tussen de bebouwing van de huidige Amnesty Internationalweg 7 en 9 (Dorst 2023, vakteam erfgoed). Midden: een plattegrond van de oudste, houten kerkfase (DDT 1008) en de ligging van de fundering van de bakstenen kerktoren van de jongere kerkfase (DDT 0604). Daaromheen – ten noorden, oosten en zuiden – ligt het kerkhof (uit: Dorst & Bosman 2013, afb. 52). Onder: links, een profiel over de houten kerkfase waarop de diepteligging van het pre-1421 landschap te zien is (S37? NB niet in afbeelding aangegeven). Rechts, de diepteligging van de resten van de houten kerkfase op circa 2,25 m - NAP (uit: Dorst & Bosman 2013, resp. afb. 51 en afb. 55).

Direct ten westen van de vindplaats Gezondheidspark ligt het plangebied/de wijk Zuidhoven (afb. 4, DDT 1710 en DDT 1812). In deze wijk is in 2019-2020 het riool vervangen; hiervoor is een archeologisch booronderzoek en opvolgend een archeologische begeleiding uitgevoerd.¹⁰ Op verschillende locaties zijn op de zuidelijke oeverwalafzetting van de Dubbel antropogene ophogingen aangetroffen (afb. 8, boven; in de straten Salvia-Lobelia en de Campanula). Het is niet geheel duidelijk wat de aard van deze ophogingen was; het kunnen zowel restanten van een kade/dijk langs de Dubbel zijn geweest of het zijn delen van opgeworpen woonheuvels (hillen), waarop gebouwen hebben gestaan. Het ophogingspakket ter hoogte van de kruising Lobelia-Salvia bestond uit verschillende lagen licht- en donkergrijs-bruine, zandige tot siltige klei met klei- en veenbrokken en -kluitjes en strolagen. In het pakket zijn in verschillende lagen keramiek en dierlijk bot gevonden. De onderzijde ligt op 2,3 m – NAP (1,9 m – mv) en de (geërodeerde) top ligt op 1,48 m – NAP (1,09 m – mv). De maximale dikte van het ophogingspakket is (nog) 80 cm.

De keramiek betreft de bakseltypen kogelpot, blauwgrijs en Pingsdorf aardewerk en is te dateren in de periode 10^e eeuw tot circa 1225. De ¹⁴C-analyse van dit ophogingspakket leverde dateringen op tussen 992 – 1148 cal. AD, 892 – 995 cal. AD en 1048 – 1219 cal. AD. De vermoedelijke datering van dit ophogingspakket ligt dus rond het midden van de 11^e eeuw en wijst op het begin van de (laat)middeleeuwse bewoning op deze oeverwal.

Het ophogingspakket in de Campanula bestaat mogelijk uit twee fases. Het oudste, diepere ophogingspakket bestaat uit grijsbruine, soms licht organische/venige kleikluiten met daartussen veel stro-lagen. Het jongere ophogingspakket bestaat uit lichtgrijs-bruine, venige klei met daarin veel grijze kleikluiten en fragmenten keramiek. Het ophogingspakket heeft hier een lengte van ongeveer 10 m. De (geërodeerde) top ligt op 1,65 m – NAP (1,34 m – mv). De onderzijde is niet vastgesteld, maar ligt dieper dan 2,28 m – NAP. Ook hier zijn geen bewoningssporen in de top aangetroffen. In dit ophogingspakket is wel keramiek aangetroffen en er is een monster uit een stro-laag door middel van ¹⁴C-analyse gedateerd. De keramiek is te dateren in de periode 11^e eeuw tot circa 1250. De ¹⁴C-analyse van het stro leverde een overeenkomstige datering op: tussen 1190 en 1267. Het pakket is daarmee te dateren tussen circa het einde van de 12^e eeuw tot het begin van het 3^e kwart van de 13^e eeuw; grofweg tussen 1200 en 1250. Naast ophogingen zijn er ook verschillende middeleeuwse sloten aangetroffen op de zuidelijke oeverwal.

¹⁰ Dorst 2017, Dordrecht projectcode DDT 1710, Archis zaaknr. 4557428100. Dorst 2020, Dordrecht projectcode DDT 1812, Archis zaaknr. 4698174100.

Afb. 8. Boven: een overzicht van de Dubbelgeul en de beide oeverwallen waarop middeleeuwse bewoningssporen zijn aangetroffen in de wijk Zuidhoven. Midden: het bodemprofiel C-D over een deel van de zuidelijke oeverwal waar in de straat Campanula een middeleeuws, antropogeen ophogingspakket aanwezig was. Voor de ligging van profiel C-D, zie boven. Onder: verschillende doorsneden door het middeleeuwse ophogingspakket op de zuidoever van de Dubbel in de straat Campanula (uit: Dorst 2020, afb. 5, 7 en 15, vakteam erfgoed).

Op de locatie van de voormalige PABO aan de S.M. Hugo van Gijnweg is in 2007 een booronderzoek uitgevoerd waarbij de ligging en oriëntatie van de Dubbel is vastgesteld. Aansluitend is hier in 2010 een proefsleufonderzoek uitgevoerd (afb. 4, DDT 0712, booronderzoek, DDT 0822, proefsleuven).¹¹

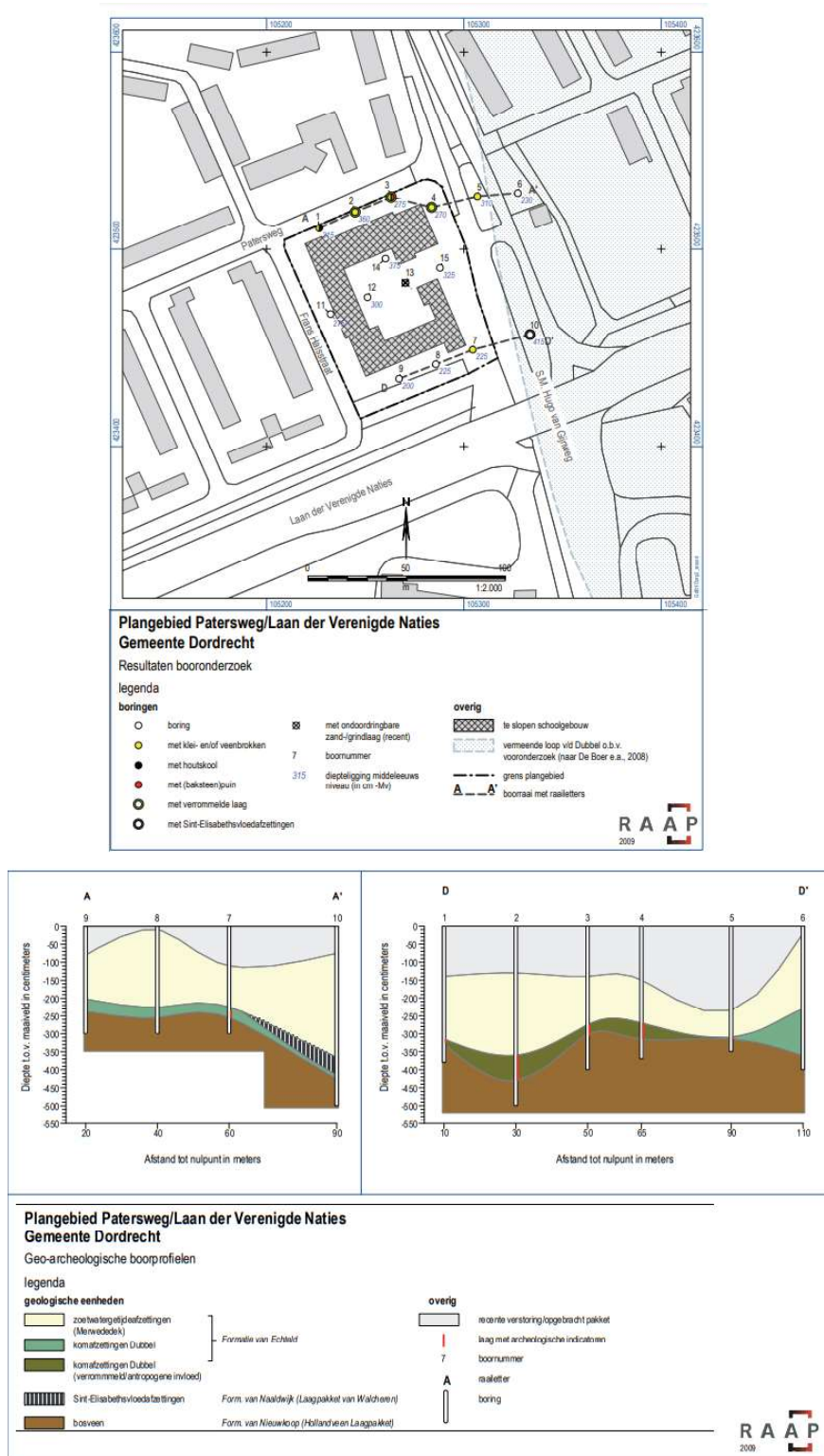
Aan de andere kant van de S.M. Hugo van Gijnweg is in 2014 een booronderzoek uitgevoerd dat deels binnen het onderhavige onderzoeksgebied valt (afb. 4, DDT 1202, vindplaats 4).¹² Het gaat hier om het tracé van het HVC-restwarmtenetwerk. Dat loopt hier via de Talmaweg/ Abraham Kuypersweg in westelijke richting langs de Talmaweg en vervolgens via het zuidelijk deel van de Colijnstraat en daarna via de Frank van der Goesstraat in noordelijke richting via de Thorbeckeweg tot de kruising met de Laan der Verenigde Naties. Binnen dit hele tracé is het in 1421 verdrongen landschap geërodeerd aanwezig op een diepte van gemiddeld 2,98 m – mv. Er is sprake van een lagergelegen komafzetting; de hogere oeverwal is dus ten oosten hiervan aanwezig. De gemiddelde dikte van de komkleilaag is 9 cm.

De Dubbel blijkt ten noorden van het plangebied een meander in noordoostelijke richting te maken (afb. 4, DDT 0907 en DDT 1003).¹³ Ter hoogte van het Da Vinci College aan de Patersweg 2 is tijdens het booronderzoek vastgesteld dat er sprake is van de westelijke? oeverwal met ten oosten daarvan de jongste Dubbelgeul (afb. 9). De top van de westelijke? oeverwal is hier aanwezig vanaf 2 m – NAP (2 m – mv). In de top zijn in verschillende boringen archeologische indicatoren aangetroffen zoals klei- en veenbrokken, houtskool en baksteenfragmenten. Er kan hier sprake zijn van een geërodeerde huisplaats uit de Late Middeleeuwen tot 1421.

11 Raczynski-Henk & De Boer, 2007.

12 Dorst en De Boer 2014, Dordrecht projectcode DDT 1202, Archis zaaknr. 2464930100.

13 De Boer & Raczynski Henk 2009, Dordrecht projectcode DDT 0907, Archis zaaknr. 2232240100. Dorst & De Boer 2010, Dordrecht projectcode DDT 1003, Archis zaaknr. 2278339100.

Afb. 9. Boven: een overzicht van de boringen die zijn gezet rondom het Da Vinci College/Patersweg 2, dat direct ten noorden van het plangebied ligt. Met name in de noordelijke boringen 1-4 zijn in de top van de oeverwalafzettingen klei- en veenbrokken, houtskool en baksteenfragmenten gevonden. Onder: twee bodemprofielen van deze locatie waarop in de zuidelijke A-A' ook de jongste Dubbelgeul te zien is (St. Elisabethsvloedafzettingen in Dubbelgeul) (uit: De Boer & Raczynski-Henk 2009, afb. 10 en 11).

3.2. Bewoningsgeschiedenis ná 1421

Door (illegale) moernering en een veranderende waterhuishouding in de rivieren, onder andere door de aanleg van de dammen, kwamen de buitendijken van de middeleeuwse Grote of Zuid-Hollandse Waard extra onder druk te staan. Het drooghouden van de waard bleek uiteindelijk niet mogelijk en mede ten gevolge van de St. Elisabethsvloeden 1421-1424, overstromden grote delen. Door dit zoute water konden er in de lagere delen van het overstroomde landschap, met name in de riviergeulen en de sloten, brakwaterkoksels leven. Deze komen vaak in grote aantallen in de bovenste, sterk organische opvullingen voor. Aangezien het milieu kort daarop weer verzoette, zijn deze koksels niet volgroeit én komen ze voor in levenshouding. Gezien de (brakke- of) mariene oorsprong kan deze laatste opvulling met brakwaterkoksels mogelijk gerekend worden tot de Formatie van Naaldwijk. Als gevolg van de overstromingen werd de landbouwgrond economisch onbruikbaar en uiteindelijk als verloren beschouwd en opgegeven. Tijdens of direct na de overstromingen tussen 1421-1424 werden de nederzettingen verlaten. Toen ook de dijk langs de Merwede doorbrak veranderde de Grote of Zuid-Hollandse Waard in een ondiep zoetwatergetijdengebied, het Bergsche Veld/de Biesbosch. Alleen de stad Dordrecht bleef droog en was gedurende deze periode een eiland in dit zoetwatergetijdengebied.

In de lange periode dat de verdrongen waard onder water stond, is daar een fijn gelaagd pakket grijze klei en zand afgezet; het zogenoemde Merwededek. Dit zijn de jongste rivierafzettingen die gerekend worden tot de Formatie van Echteld. Op oude kaarten is te zien dat het onderzoeksgebied tegen het einde van de 16^e eeuw nog in het onontgonnen gorzengebied van het Bergsche Veld lag (afb. 10).

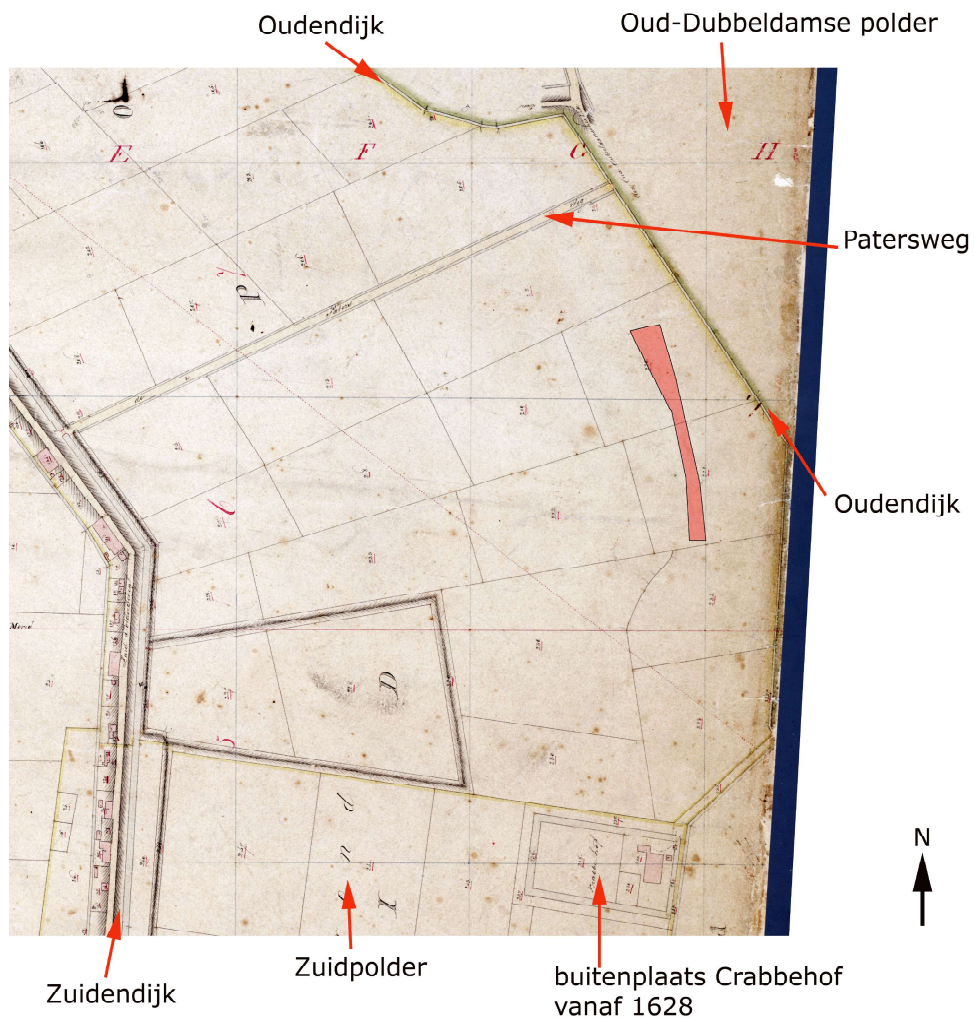
Afb. 10. Het onderzoeksgebied bij benadering weergegeven op een kaart van Jansz Indervelde uit 1592. Deze ligt in een droog, onontgonnen gorzengebied met ten noorden daarvan verschillende kleine omkadingen (RAD, GPV_ZG138, inventarisnr. 552_290239).

Vanaf 1617 valt het onderzoeksgebied (weer) binnen een nieuw bedijkt gebied, namelijk de Zuidpolder (afb. 11). In deze vroege polderperiode is het gebied in gebruik als landbouw-/weidegrond. Direct ten zuiden van het plangebied wordt in 1628 de buitenplaats Crabbehof gebouwd. Het herenhuis van deze buitenplaats is in 1808 afgebrand waarna in 1857 een nieuw woonhuis op deze locatie is gebouwd. De omgrachting die rond het 17^e-eeuwse herenhuis lag, is nog geheel aanwezig (afb. 12).

Afb. 11. Het onderzoeksgebied weergegeven op een kaart van F. en J. Symonsz. uit 1617-1619 (rood). Het is gelegen in onbebouwd landbouwgebied (RAD inventarisnr. 552_300308).

De 17^e-eeuwse situatie blijft bestaan tot in de 19^e eeuw. Op de kadastrale minuut is te zien dat het plangebied nog steeds geheel in onbebouwd agrarisch gebied ligt (afb. 12).

Afb. 12. Het onderzoeksgebied geplot weergegeven op de kadastrale minuut van 1832 (rood, beeldbank RCE, kaartblad MIN08038B01, bewerkt door Dorst 2023, vakteam erfgoed).¹⁴

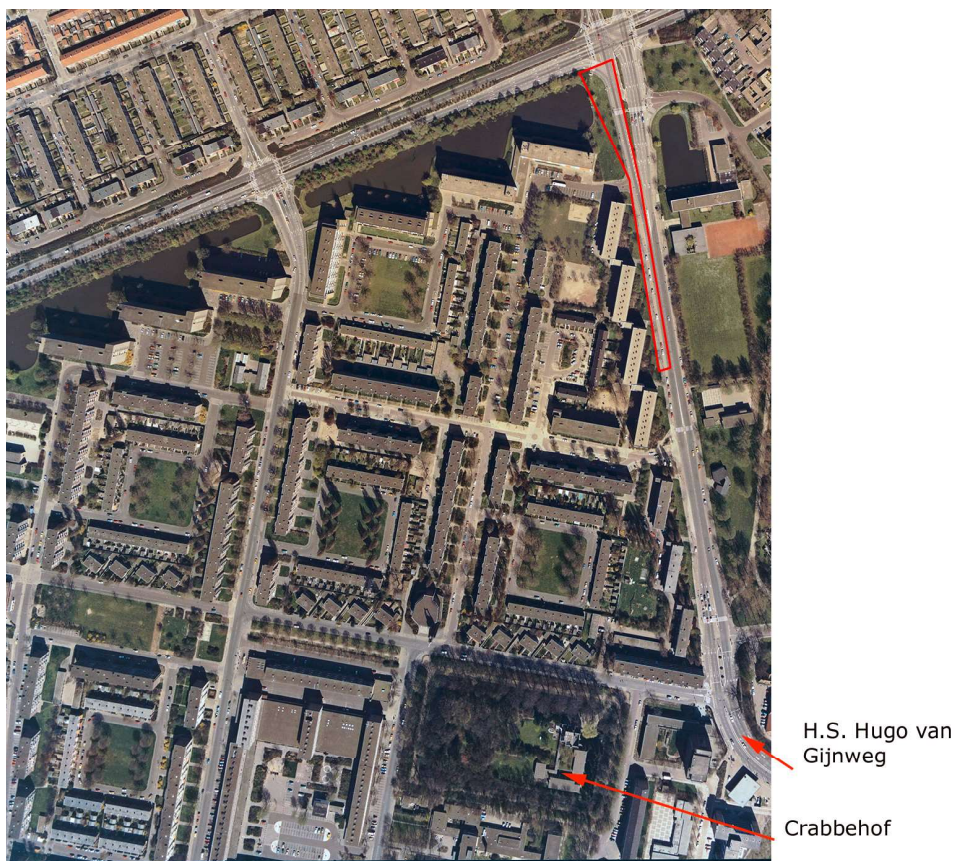
Tijdens de Tweede Wereldoorlog lagen er in het zuidelijk deel van het tracé enkele stellingen (afb. 13). Hoewel de locatie voor de bouw van de flats wel zal zijn onderzocht, geldt er een risico op aanwezigheid van niet-ontplofte munitie.

¹⁴ https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/rce-mediabank/detail/a76c87a2-94d7-11e5-aff3-3be32047117a/media/47de1a40-7c67-bf4d-88ba-0a56cbd0dcba?mode=detail&view=horizontal&q=Dubbeldam%20minuutplan&rows=1&page=5&fq%5B%5D=search_s_head_collection:%22Kadastrale%20kaarten%201811-1832%22&sort=order_s_objectnummer%20asc

Afb. 13. Een uitsnede van de kadastrale kaart met daarop de risicogebieden op aantreffen van explosieven; Niet Gesprongen Explosieven -verdachte locatie, stelling +10 m (rode contouren). Het onderzoeksgebied is in oranje aangegeven (bron: gemeentelijk geo-informatiesysteem Drechtmaps-GeoApps 1.0, Explosievenkaart).

In 1958 wordt het gebied met de aanleg van de wijk Crabbehof bebouwd (afb. 14).

Afb. 14. Het onderzoeksgebied weergegeven op een luchtfoto uit de periode 1975-1984 (rood, RAD inventarisnr. 552_1028).

3.3. Archeologische verwachting

In de noordelijke helft van het onderzoeksgebied kan (een deel van) de westelijke oeverwal van de rivier de Dubbel aanwezig zijn. Het gaat hier om het deel vanaf de Tak van Poortvlietstraat en het ten noorden hiervan gelegen deel van het tracé. In deze straat is in 2024 vastgesteld dat daar in het oostelijke deel de overgang van de oeverwal naar het lagergelegen komgebied ligt.

De oeverwalafzettingen bestaan hier uit een venig kleipakket met daarop een jongste komafzetting van de Dubbel. De top ervan is geërodeerd en aanwezig vanaf 1,5 m - NAP (1,3 m - mv).

Op/in deze top is een ingraving (kuil-/slootrestant) aangetroffen uit de Late Middeleeuwen tot 1421. In de jongste detritusrijke opvulling waren brakwaterkoksels aanwezig; een gidsfossiel voor de periode van de St. Elisabethsvloeden tussen 1421-1424. Verwacht wordt dat er in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied achtererf-zones van eventuele middeleeuwse bewoning op de oeverwal aanwezig zijn. Deze huiszones zullen naar verwachting dicht bij de rivier/de Dubbel, waarschijnlijk helemaal onder de huidige S.M. Hugo van Gijnweg, liggen. Te verwachten sporen uit de middeleeuwen kunnen zijn: (woonheuvel)ophogingen, sloten, kuilen, palen en mogelijk duikers.

4. Doel en vraagstellingen

Het hoofddoel van het veldwerk was het vaststellen van de diepteligging en aard van de pre-1421-afzettingen binnen het onderzoeksgebied. Het veldwerk bestond uit een verkennend, inventariserend booronderzoek. Voor het veldwerk zijn de volgende vraagstellingen geformuleerd in het Plan van Aanpak:¹⁵

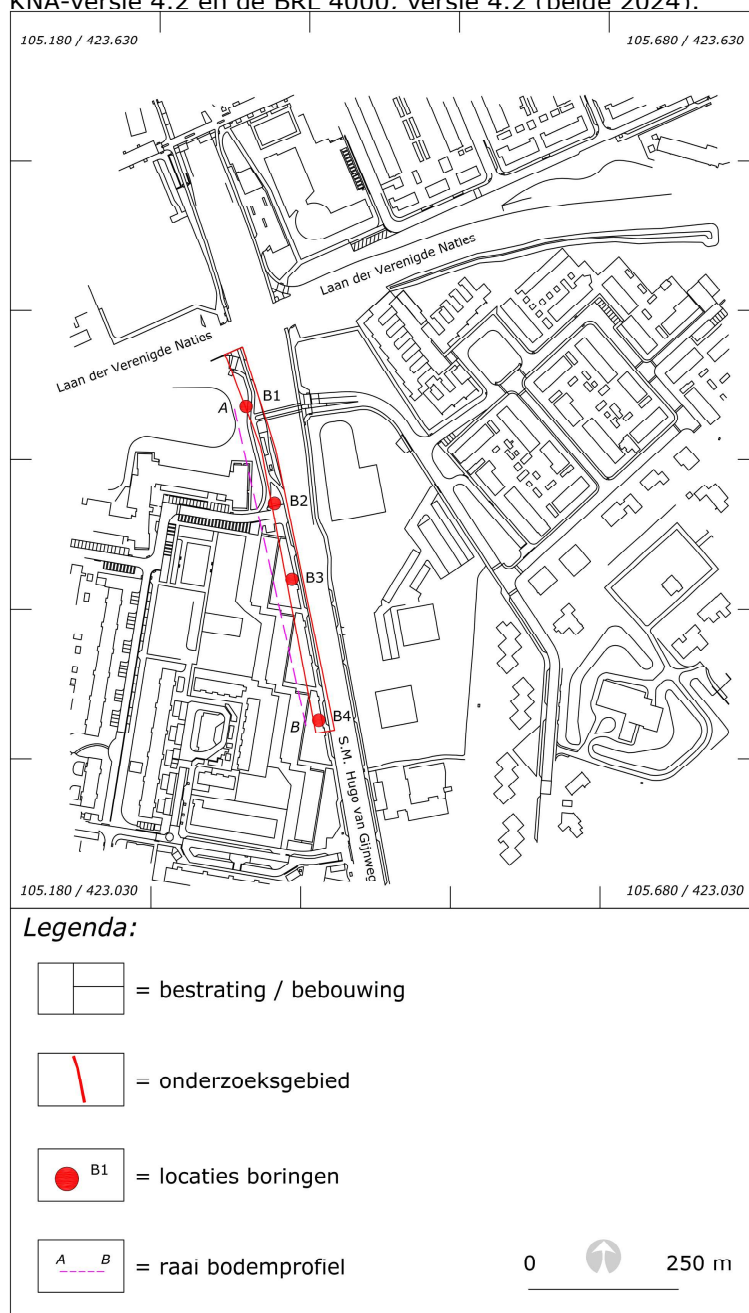
- *Hoe is de algemene bodemopbouw vanaf het huidige maaiveld tot ten minste 1 m in de top van het Hollandveen Laagpakket?*
- *Wat is de aard van de verschillende afzettingspakketten en de relatieve ouderdom daarvan? Specifiek; zijn er stroomgordelafzettingen van de Dubbel aanwezig en wat is hiervan de aard en de mogelijke, relatieve datering?*
- *Wat is de mate van erosie van het pre-1421 landschap?*
- *Kunnen er bij de voorgenomen bodemingrepen mogelijk behoudenswaardige, archeologische waarden worden verstoord?*

¹⁵ Dorst 2025, PvA nr. 2025-2. PvA voor een inventariserend, archeologisch bureau- en booronderzoek voor het plangebied herinrichting Hugo van Gijnweg, gemeente Dordrecht. Interne projectcode DDT 2025-11.

5. Veldwerk

5.1 Methoden

Het veldonderzoek is, vrijwel geheel conform het PvA, uitgevoerd op 6 oktober 2025. Ten opzichte van het PvA zijn er enkele wijzigingen in het boorplan aangebracht. Door de aanwezigheid van ondergrondse objecten is afgeweken van de oorspronkelijke boorlocaties; deze zijn gezet in de directe omgeving (waar mogelijk binnen enkele meters) van de geplande locaties. Er zijn in totaal vier handmatige boringen gezet met een onderlinge afstand die varieerde tussen circa 55 en 95 m. Deze zijn allen doorgezet tot in de natuurlijke veenafzettingen van het Hollandveen Laagpakket en/of de stroomgordelafzettingen van de Dubbel; hier maximaal tot 6 m - mv. De locaties van de boringen zijn ingemeten aan de hand van de aanwezige bebouwing en bestrating (afb. 15). De NAP-hoogtes van de boorlocaties zijn overgenomen van de AHN5. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de KNA-versie 4.2 en de BRL 4000, versie 4.2 (beide 2024).

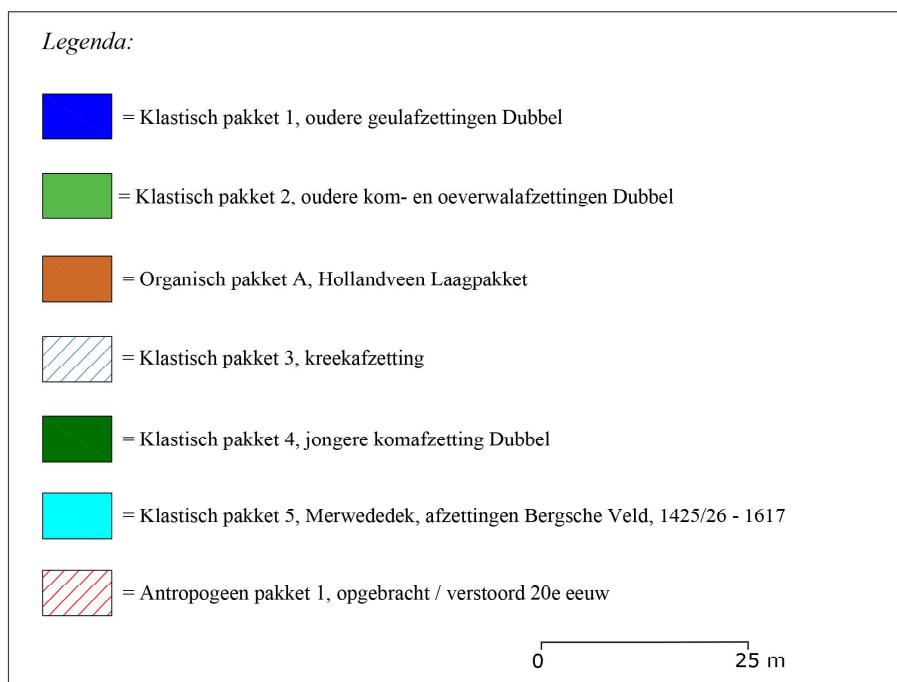
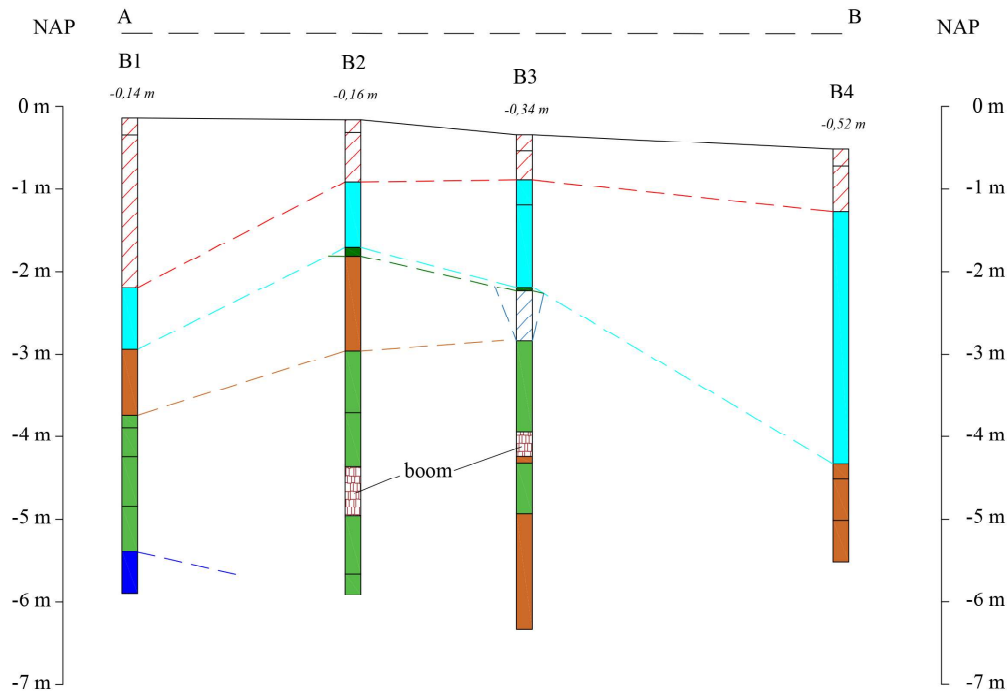
Afb. 15. De locaties van de 4 boringen en de boorraai van het bodemprofiel (Dorst 2026, vakteam erfgoed).

5.2 Onderzoekresultaten

Als eerste zal de bodemopbouw worden besproken, gevolgd door de archeologische aspecten.

5.2.1 Bodemopbouw

Hieronder volgt, van onder naar boven, een beschrijving van de zeven bodemeenheden die zijn onderscheiden. In afbeelding 16 zijn de eenheden weergegeven in een bodemprofiel op basis van de boorraai A-B. De boorbeschrijvingen zijn weergegeven in bijlage 1.

Afb. 16. Een geo-archeologische interpretatie van de bodemopbouw in het onderzoeksgebied op basis van de profielraai A-B. Voor de ligging van deze bodemprofielraai, zie afbeelding 15 (Dorst 2025, vakteam erfgoed).

Klastisch pakket 1: oudere geulafzetting Dubbel

Klastisch pakket 1 is alleen aangetroffen in boring 1 en dit diepstgelegen, aangetroffen pakket bestaat uit lichtgrijs, licht kleiig zand (bijlage 1, afb. 16, B1). De top hiervan is aanwezig op een diepte van 5,25 m – mv (5,38 m – NAP). Het betreft een geulafzetting van een oudere fase van de Dubbel die behoort tot de Formatie van Echteld. De ouderdom van deze geulfase is onbekend, maar kan in theorie al dateren uit de periode Neolithicum – Vroege Bronstijd (5300-1800 vóór Chr.). Dit is volgens de huidige stand van kennis de vermoedelijke ontstaansdatering van deze stroomgordel. Deze geul zal zich in de loop van haar bestaan in noordoostelijke richting hebben verlegd of de geul is door de tijd heen versmald.

Klastisch pakket 2: oudere kom- en oeverwalzettingen Dubbel

Op de hierboven genoemde geulafzetting zijn oudere oeverwal- en komafzettingen aanwezig. Deze zijn afgezet vanuit de zich verleggende of versmallende geul. Deze afzettingen zijn aangetroffen in de boringen 1, 2 en 3 (afb. 15 en afb. 16). De afzettingen bestaan uit licht tot donkergrijze, matig tot sterk zandige klei met sporadisch wat kleine houtresten. Daarnaast zijn er in boringen 2 en 3 ook dikkere houtresten, vermoedelijk boomstammen?, aanwezig (afb. 16). Ook was er in boring 3 een dunne laag veen aanwezig en bestaat hier, net als in boring 4, het diepere bodemtraject uit veen. Het is onduidelijk of het hier gaat om ingeschakelde veenafzettingen of dat hier sprake is van een dieper gelegen (restant) van de afzettingen van het Hollandveen Laagpakket. Dit laatste lijkt het aannemelijkst. De top van de oudere oeverwal- en komafzettingen van de Dubbel is aanwezig tussen 3,6 m – mv (3,7 m – NAP, B1) en 2,5 m – mv (2,8 m – NAP, B3). De dikte van deze afzettingen varieert tussen 165 cm (B1) en tenminste 295 cm (B2). De afzettingen behoren ook tot de Formatie van Echteld en zijn vermoedelijk ook te dateren in de periode Neolithicum – Vroege Bronstijd (5300-1800 vóór Chr.). In theorie kan de top van deze afzettingen sprake zijn geweest van bewoning gedurende deze periode.

Organisch pakket A: Hollandveen Laagpakket

In alle vier de boringen zijn veenafzettingen behorende tot het Hollandveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop aangetroffen. Echter de diepteligging hiervan varieert. In boring 3 is het aanwezig vanaf 4,6 m – mv (4,9 m – NAP) en in boring 4 is het geërodeerd aanwezig vanaf 3,8 m – mv (2,8 m – NAP, B4). De afzetting bestaat hier uit (donker)bruin, mineraalarm tot sterk kleiig veen. Vermoedelijk is dit veen het dieper gelegen deel van het Hollandveen Laagpakket dat hier onverstoord door de geulinsnijding van de Dubbel aanwezig is. In noordelijke richting (B2 en B1) is dit deel van het veenpakket opgeruimd door de oudste Dubbelgeul. In deze twee boringen is er op de oudere stroomgordelafzettingen van de Dubbel wel weer sprake van een continuering van veengroei van het Hollandveen Laagpakket. Hier is het veen aanwezig op de oudere oeverwal- en komafzettingen en is de, deels geërodeerde, top van het veen aanwezig tussen 2,8 m – mv (2,9 m – NAP, B1) en 1,65 m – mv (1,8 m – NAP, B2). In boring 2 was deze veenafzetting intact aanwezig en heeft het nog een dikte van 115 cm (afb. 16, B3). Deze hogere veenafzettingen bestaan uit lichtbruin, licht tot matig kleiig veen met houtresten.

Klastisch pakket 3: kreekafzetting

In boring 3 was het hoger gelegen deel van het Hollandveen Laagpakket geheel geërodeerd of nooit tot ontwikkeling gekomen. Hier was op dit bodemniveau een pakket licht-bruingrijze, zandige klei aanwezig (afb. 16). Dit is waarschijnlijk een kreekafzetting. De top hiervan is aanwezig op een diepte van 1,9 m – mv (2,2 m – NAP) en heeft een dikte van 60 cm. Het kan gerekend worden tot de Formatie van Echteld. Het kan mogelijk gedateerd worden in de periode IJzertijd-Vroege Middeleeuwen.

Klastisch pakket 4: jongere komafzetting Dubbel

Alleen in de boringen 2 en 3 is nog een restant van een jongere kom(klei)afzetting aanwezig. In boring 2 lag deze over de jongste afzetting van het Hollandveen Laagpakket; op een diepte van 1,55 m – mv (1,7 m – NAP). Het bestaat hier uit donkerbruine, sterk siltige klei. In boring 3 was deze komafzetting aanwezig op de kreekafzetting; op een diepte van 1,85 m – mv (2,18 m – NAP). De afzetting bestaat hier uit lichtgrijze, siltige klei. Het is onduidelijk waar het verschil in de aard van deze beide afzettingen door veroorzaakt is. Mogelijk kan de komafzetting in boring 3 nog geïnterpreteerd worden als een laatste opvulling binnen deze kreek?

Klastisch pakket 4 zal de jongere komafzetting vanuit de jongste Dubbelgeul zijn en behoort tot de Formatie van Echteld. De datering zal liggen in de periode vóór de grote ontginningen in de Middeleeuwen die plaatsvonden vanaf de 11^e eeuw.

Klastisch pakket 5: Merwededek, afzettingen Bergsche Veld, 1425/1426 - 1617

In alle vier de boringen zijn de oudere stroomgordel- en veenafzettingen erosief afgedekt door een laag (licht)grijs, licht kleiig zand met sporadisch wat resten van zoetwaterschelpen. Daar waar er oudere stroomgordelafzettingen van de Dubbel in de ondergrond zitten, heeft het een dikte van tenminste 80 cm en is de top aanwezig vanaf 55 cm – mv (afb. 16, B3). In de zone waarin alleen sprake is van een lagergelegen komgebied heeft de afzetting een dikte van 300 cm (afb. 16, B4). De hoogstgelegen onderzijde van deze afzetting is aanwezig op een diepte van 1,55 m – mv (1,7 m – NAP, B2). Klastisch pakket 4 betreft een energierijke afzetting die is afgezet ten tijde van het Bergsche Veld; het zogenoemde Merwededek. Dit zoetwatergetijdengebied ontstond ná de St. Elisabethsvloeden van 1421-1424, tussen circa 1425/1426 en de inpoldering in 1617. Het behoort tot de Formatie van Echteld.

Antropogeen pakket 1: opgebracht/verstoord 20^e eeuw

In alle boringen bestaat het bovenste bodemtraject uit een laag opgebrachte teeltaarde met daaronder een pakket ophoog- en stratingszand. In de boringen 2-4 heeft dit een dikte tussen 55 en 75 cm. In boring 1 is dit pakket maar liefst 205 cm dik; hier is de bodem tot grotere diepte verstoord, vermoedelijk voor het aanbrengen van ondergrondse infra zoals een riool. Antropogeen pakket 1 is ontstaan tijdens de aanleg van de wijk Crabbehof in 1958 en aanvullende graafwerkzaamheden in de periode daarna.

5.2.2 Archeologie

Er zijn in het booronderzoek geen directe aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische waarden in de ondergrond.

6. Samenvatting, conclusies en aanbeveling

Samenvatting en conclusies

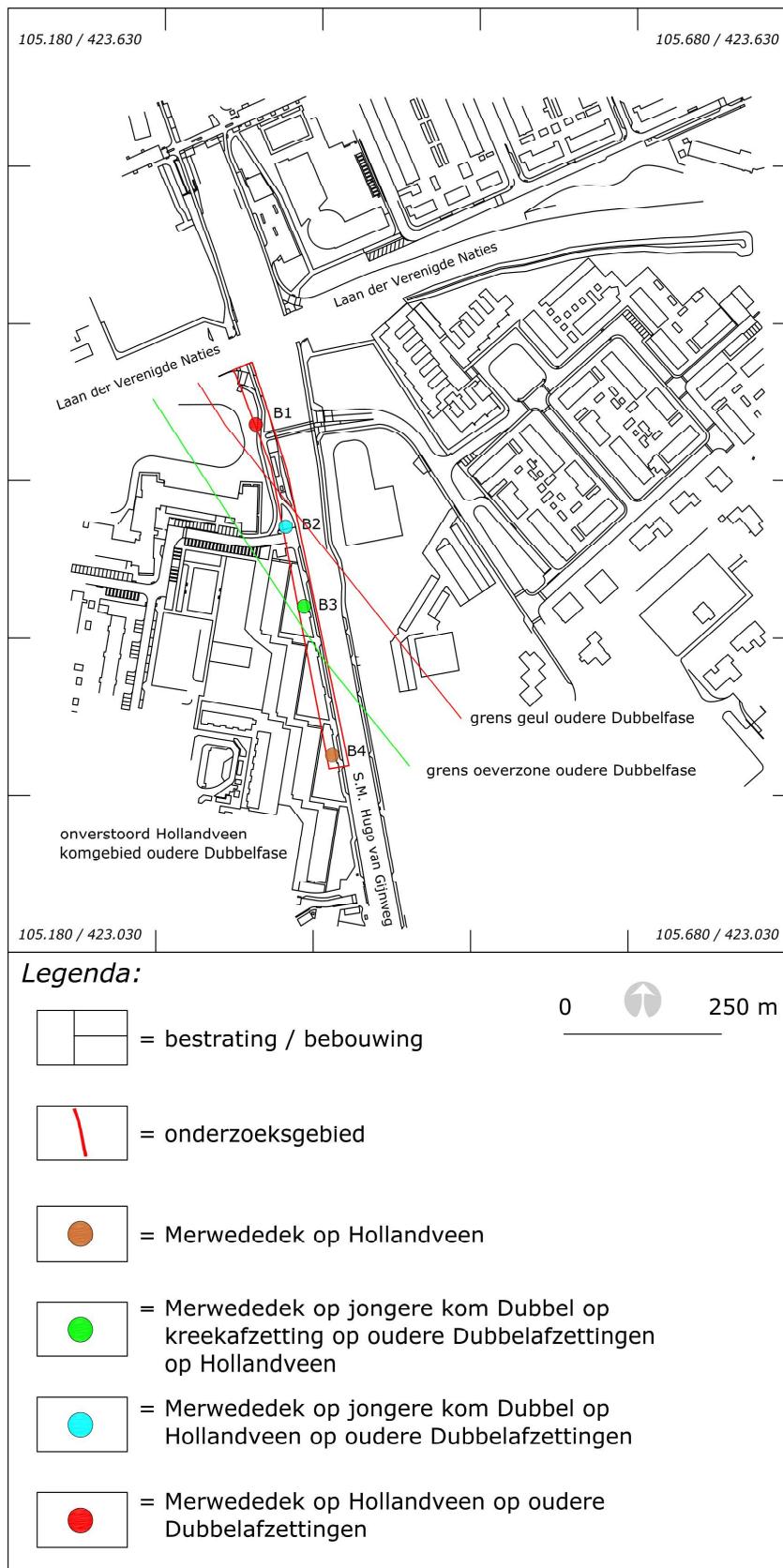
Op 6 oktober 2025 is in parallel aan de S.M. Hugo van Gijnweg in Dordrecht een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd. Dit is gedaan in het kader van het geplande graafwerkzaamheden voor de aanleg van kabels- en leidingen. De graafdiepte hiervoor ligt op 150 cm – mv. In totaal zijn er vier boringen gezet.

Ten aanzien van de in het PvA geformuleerde onderzoeksvragen is het volgende geconstateerd:

- *Hoe is de algemene bodemopbouw vanaf het huidige maaiveld tot ten minste 1 m in de top van het Hollandveen Laagpakket?*
- *Wat is de aard van de verschillende afzettingspakketten en de relatieve ouderdom daarvan? Specifiek; zijn er stroomgordelafzettingen van de Dubbel aanwezig en wat is hiervan de aard en de mogelijke, relatieve datering?*
- *Wat is de mate van erosie van het pre-1421 landschap?*
- *Kunnen er bij de voorgenomen bodemingrepen mogelijk behoudenswaardige, archeologische waarden worden verstoord?*

In het onderzoeksgebied zijn in het noordelijk deel sprake van dieper gelegen, oudere stroomgordelafzettingen van de rivier de Dubbel aangeboord. Het gaat om geulafzettingen (in B1) en daarop oeverwal- en komafzettingen (in B1-B3). In het zuidelijk deel bestaat het dieper gelegen afzettingspakket uit veen van het Hollandveen Laagpakket. Hier is altijd een onverstoord veenpakket (in B3 en B4) aanwezig geweest. In boring 3 zijn oudere kom- en oeverwalafzettingen op dit veenpakket aanwezig terwijl deze noordelijker het veenpakket geheel of grotendeels heeft opgeruimd (afb. 17). De top van deze oudere, door veen afgedekte oeverzone is aanwezig tussen 3,6 m – mv (3,7 m – NAP) en 2,5 m – mv (2,8 m – NAP). Op/ in deze top kunnen in theorie bewoningssporen aanwezig zijn uit de periode Neolithicum – Vroege Bronstijd (5300-1800 vóór Chr.).

De oudere oeverwalzone is vervolgens overgroeid door veen van het Hollandveen Laagpakket. In boring 2 is de onverstoorde top van het veen aanwezig op 1,65 m – mv (1,8 m – NAP). In boring 3 was in dit veenpakket een vermoedelijke kreek aanwezig. In boring 2 is op het veen nog een 10 cm dikke laag, jongere komklei aanwezig. Dit is de enige locatie waar nog een enigszins onverstoord komklei- op veenlandschap aanwezig is. De top hiervan was vermoedelijk vanaf circa de IJzertijd tot 1421 het leef-/loopniveau. Geconcludeerd kan worden dat dit niveau binnen de helft van het onderzoeksgebied grotendeels is geërodeerd door het water van het Bergsche Veld. Daarbij komt nog dat de hoogst aangetroffen top van dit verdrongen landschap dieper aanwezig is dan de beoogde verstoringsdiepte van 1,5 cm – mv, namelijk in boring 2 vanaf 1,55 cm - mv. De kans dat er bij de voorgenomen bodemingreep archeologische waarden verstoord zullen worden, is daarom beperkt/klein.

Afb. 17. Een overzicht van de ruimtelijke verspreiding van de geologische afzettingen binnen het onderzoeksgebied. De hierop aangegeven grenzen zijn die van de oudere Dubbel-stroomgordelfase die onder het Hollandveen aanwezig zijn. De in lichtgroen aangegeven grens markeert ook de grens van het hogere deel van de oeverzone gedurende de jongere/jongste geulfase van de Dubbel. Hierbinnen is sprake van een jongste komklei (-op veen) afzetting, maar deze zone is wel relatief hoog gelegen door de onderliggende, oudere stroomgordelaafzettingen van de Dubbel (Dorst 2026, vakteam erfgoed).

Aanbeveling

Aangezien bij de geplande graafwerkzaamheden de (verdrongen en afgedekte) landschappen van vóór 1421 niet worden geraakt, zal er geen sprake zijn van mogelijk te verstoren archeologische waarden. De geplande werkzaamheden kunnen zonder beschermende maatregelen of aanvullend, archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

De beslissing over deze aanbeveling wordt genomen na toetsing van dit rapport door de bevoegde overheid, de gemeente Dordrecht. Hierover dient contact opgenomen te worden met J. Hoevenberg, senior KNA- archeoloog van de gemeente Dordrecht, tel. (078) 770 4905.

Voor vragen over de bevindingen en conclusies in dit rapport kan contact worden opgenomen met M.C. Dorst, senior KNA-archeoloog van de gemeente Dordrecht, tel. (078) 770 4904.

Bronnen

Literatuur

Boer, de G.H., M. Rietkerk, J.A. Schenk & B. Jansen, 2009: Stad en Slib. Het archeologisch potentieel van het Eiland van Dordrecht in kaart gebracht. Een archeologische verwachtings- en beleidskaart voor het buitengebied en de historische stad. *RAAP-rapport 1672*.

Boer, de G.H., & Y. Raczynski-Henk, 2009: Plangebied Patersweg/Laan der Verenigde Naties, gemeente Dordrecht; archeologisch vooronderzoek: bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-rapport 1900*.

Dorst, M.C., in prep: Riolvervanging Componistenbuurt; een archeologische opgraving variant begeleiding. Middeleeuwse bewoningssporen op de zuidelijke oeverwal van de Dubbel; behorende tot het verdronken ambacht Dubbeldam. *Dordrecht Ondergronds XXX*. Vakteam Erfgoed, gemeente Dordrecht.

Dorst, M.C. & A.V.A.J. Bosman, 2022: Gezondheidspark West-Middenzone, vindplaats 1. Een archeologische opgraving met bewoningssporen en vondsten uit de IJzertijd, Romeinse Periode en de Middeleeuwen. *Dordrecht Ondergronds 145*. Gemeente Dordrecht, vakteam erfgoed.

Dorst, M.C. 2021: Plangebied geluidsschermen N3, Gezondheidspark-Middenzone, gemeente Dordrecht. Een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend, inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. *Dordrecht Ondergronds 139*. Gemeente Dordrecht, vakteam erfgoed.

Dorst, M.C., 2020: Zuidhoven, Salvia e.o., gemeente Dordrecht. Een archeologische begeleiding van graafwerkzaamheden voor het vervangen van het riool. Middeleeuwse bewoningssporen op de oeverwallen van de Dubbel. *Dordrecht Ondergronds 123*. Gemeente Dordrecht.

Dorst, M.C., 2017: Riolvervanging Zuidhoven, gemeente Dordrecht. Een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. *Dordrecht Ondergronds 97*. Gemeente Dordrecht.

Dorst, M.C. & G.H. de Boer, 2014: HVC restwarmtetransportnet, gemeente Dordrecht. Een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. *Dordrecht Ondergronds 53*. Gemeente Dordrecht, Ruimtelijke Realisatie/ Archeologie.

Dorst, M.C. & A.V.A.J. Bosman, 2013: Gemeente Dordrecht, plangebied Gezondheidspark, deellocaties Amnesty Internationalweg 7-9 en Karel Lotsyweg 21. Een archeologisch onderzoek. *Dordrecht Ondergronds 17*. Gemeente Dordrecht.

Dorst, M.C., 2011: Gemeente Dordrecht, plangebied Gezondheidspark, deellocaties Amnesty Internationalweg 7. Opgraving van een kerkhil met kerkhof uit de Late Middeleeuwen, vóór 1421. *Dordrecht Ondergronds 6*. Gemeente Dordrecht.

Hos, T.H.L. & M.C. Dorst, 2010: Zonnen op Gods akker. Archeologisch onderzoek van een laatmiddeleeuws nederzettingsterrein. Gemeente Dordrecht, plangebied Gezondheidspark. *Dordrecht Ondergronds 4*. Bureau Monumentenzorg & Archeologie.

Dorst, M.C. & G.H. de Boer, 2010: Gemeente Dordrecht, onderzoeksgebieden Huygensstraat en Anna van Burenstraat 1.0., Krispijn. Een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. *Dordrecht Ondergronds 8*. Gemeente Dordrecht, Bureau Monumentenzorg & Archeologie.

Heeren, H. van, 2021: Ondergang van de Groote Zuidhollandse Waard (2). Het noorden en oosten van de waard. In: Oud-Dordrecht, Tijdschrift van de Historische Vereniging Oud-Dordrecht. 39e jaargang – 2021 nr. 2, pag. 116-126.

Raczynski-Henk, Y, G.H. de Boer, 2007: Plangebied S.M. Hugo van Gijnweg, gemeente Dordrecht; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, *RAAP-rapport 1517*

Vos, P.C., J. Bazelmans, H.J.T. Weerts en M.J. van der Meulen, 2011: Atlas van Nederland in het Holoceen, Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu. Amsterdam. Kaart ook op: https://archeologieinnederland.nl/sites/default/files/map_attachments/Paleogeografische%20kaart%20800nc.pdf

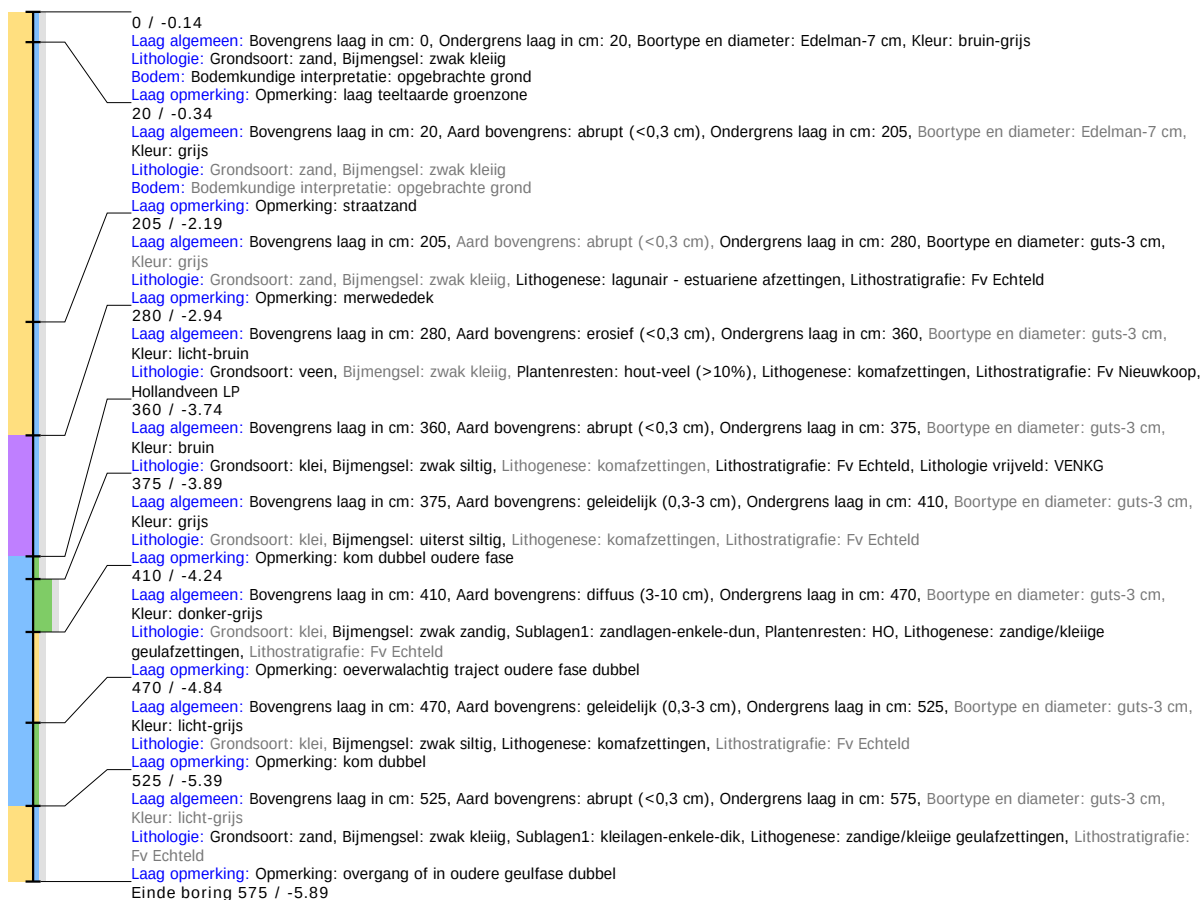
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

Boring: 2025-11_1

Kop algemeen: Projectcode: 2025-11, Boornummer: 1, Beschrijver(s): MDORST, Datum: 06-10-2025, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 575

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 105.337, Y-coördinaat in meters: 423.365, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.14, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Dordrecht, Opdrachtgever: gemeente Dordrecht, Uitvoerder: Dordt gemeente vakteam erfgoed

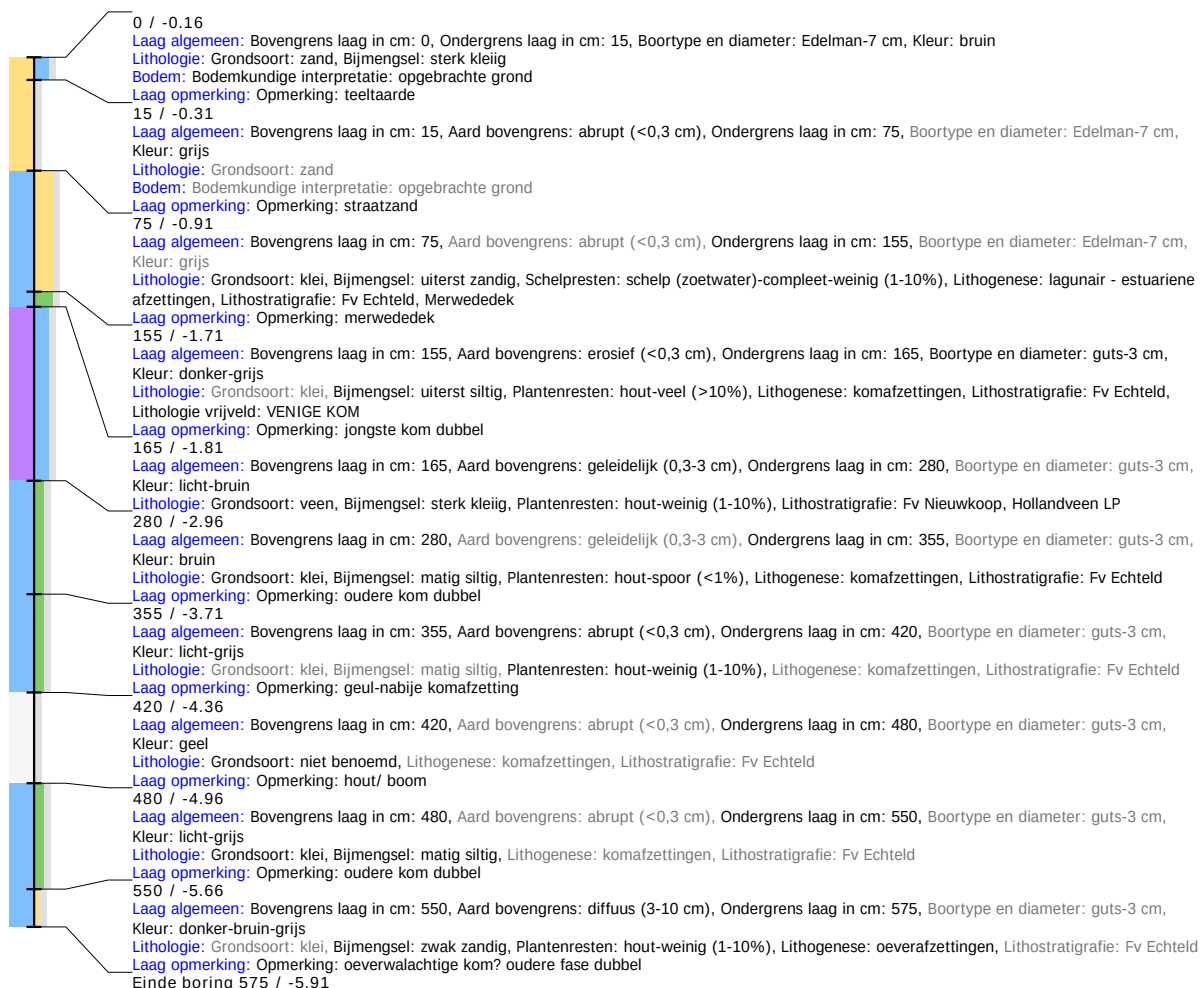

Boring: 2025-11_2

Kop algemeen: Projectcode: 2025-11, Boornummer: 2, Beschrijver(s): MDORST, Datum: 06-10-2025, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 575

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 105.356, Y-coördinaat in meters: 423.301, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.16, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Dordrecht, Opdrachtgever: gemeente Dordrecht, Uitvoerder: Dordt gemeente vakteam erfgoed

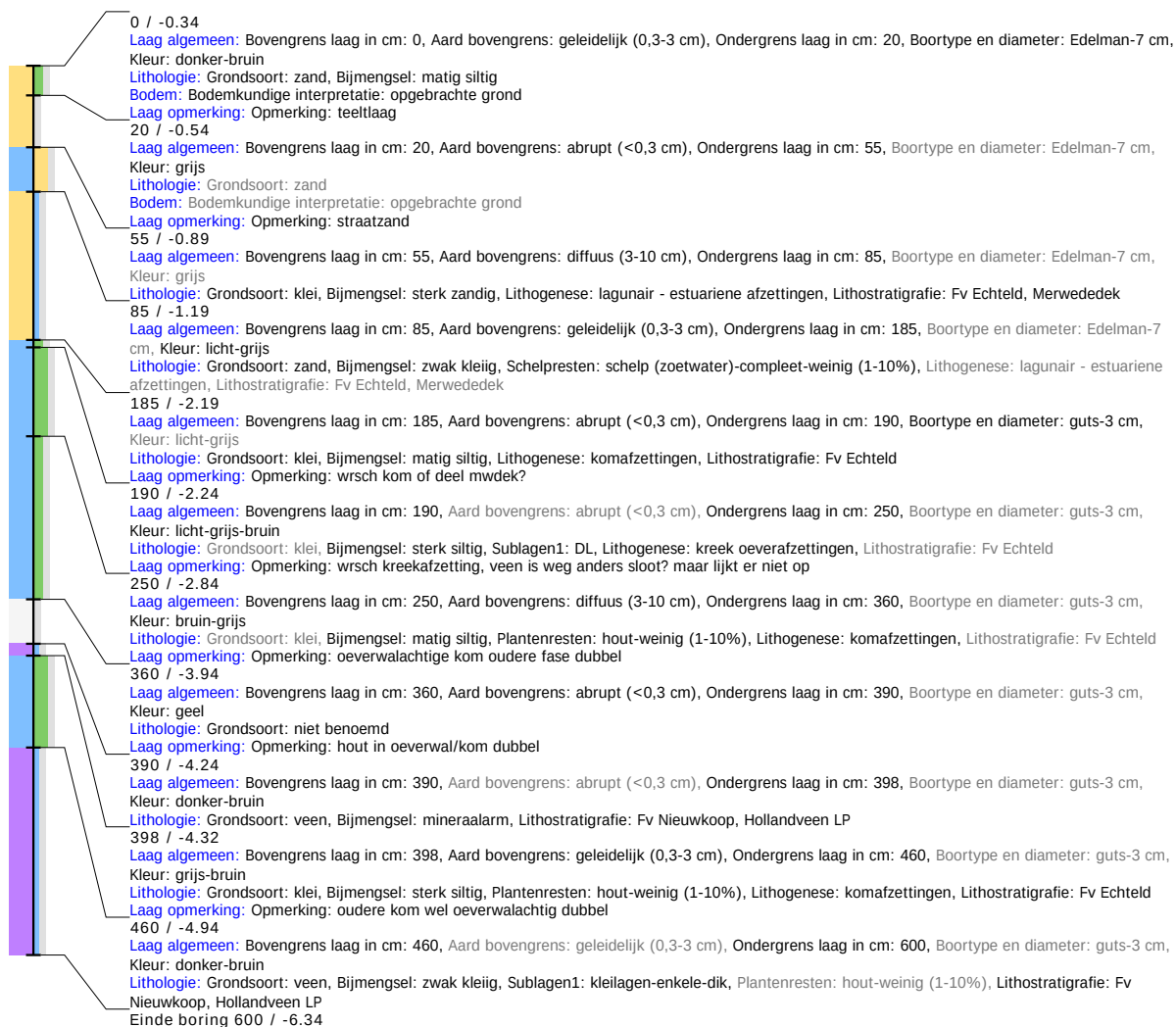

Boring: 2025-11_3

Kop algemeen: Projectcode: 2025-11, Boornummer: 3, Beschrijver(s): MDORST, Datum: 06-10-2025, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 600

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 105.368, Y-coördinaat in meters: 423.25, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.34, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Dordrecht, Opdrachtgever: gemeente Dordrecht, Uitvoerder: Dordt gemeente vakteam erfgoed

Boring: 2025-11_4

Kop algemeen: Projectcode: 2025-11, Boornummer: 4, Beschrijver(s): MDORST, Datum: 06-10-2025, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 500

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 105.386, Y-coördinaat in meters: 423.155, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.52, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Dordrecht, Opdrachtgever: gemeente Dordrecht, Uitvoerder: Dordt gemeente vakteam erfgoed

